

**İRAN VE TÜRK SPORCULAR ARASINDAKİ KÜLTÜREL
BAKIŞ AÇILARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Parviz SHAKOURİ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MAYIS 2014

Parviz SHAKOURI tarafından hazırlanan “İRAN VE TÜRK SPORCULARININ KÜLTÜREL BAKIŞ AÇILARININ KARŞILAŞTIRILMASI” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Fatih YENEL

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Yrd. Doç. Dr. Velittin BALCI

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi:

27/05/2014

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Mustafa KEREM

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Parviz SHAKOURI

İRAN VE TÜRK SPORCULARININ KÜLTÜREL

BAKIŞ AÇILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

(Yüksek Lisans Tezi)

Parviz SHAKOURI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mayıs 2014

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarının karşılaştırılmasıdır. Bu araştırmanın evrenini 2012-2013 yılında İran'ın Tabriz şehrinde ve Türkiye'nin Ankara şehrinde uluslararası-ulusal, il-ilçe kulüp ve okul yarışmalarına ve müsabakalarına katılan bireysel ve takım sporcuları oluşturmaktadır. Araştırmanın ana kütlelerini Ankara şehrinin 12000 sporcusu ve İran'ın Tabriz şehrinin 10000 sporcusu oluşturmaktadır. Örneklem sayısı ise Morgan tablosunu kullanarak 2012-2013 yılında İran'ın Tabriz şehrinde yarışmalara katılan ve rasgele örneklem yöntemiyle ulaşılan 400 ve Türkiye'nin Ankara şehrinde yarışmalara katılan 390 olmak üzere toplam 790 sporcudan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama olarak, araştırmacı tarafından hazırlanmış kişisel bilgi formuna ek olarak İran ve Türkiye sporcularının kültürel yönetim fikirlerinin anlaşılması ile ilgili olarak Hofstede tarafından geliştirilen ve dört alt boyutu olan Hofstede'in kültürel bakış ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha için güvenirlik katsayısı 0.86 olarak hesaplanmıştır. Veri toplama aracı, örnekleme giren öğrencilere araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde iki değişken için Ki-Kare testi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar, İran ve Türk sporcuları arasındaki kültürel bakış açılarının alt boyutlarından "Erillik – Dişilik", "Bireycilik – Toplumculuk" ve "Güç Mesafesi" değerlerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar belirlenmiştir $p<0.05$. İran sporcularının erillik boyutlarının Türk sporcularına göre daha baskın olduğu, Türk sporcularının da erillik özelliklerinin dişiliğe göre daha belirgin oldukları tespit edilmiştir. Bireycilik toplumculuk ve güç mesafesi alt boyutunda Türk sporcuları İran sporcularına göre toplumcu özellikleri ve güç mesafesi yüksek bir kültürel algıya sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca Türk sporcularda eğitim durumu yükseldikçe toplumculuk tutumu daha yüksek çıkarken, İran'lı sporcularda lise mezunu olanların toplumculuk tutumu diğer kategorilere göre daha yüksek olarak saptanmıştır. Erillik-dişilik boyutunda, iki ülkenin takım sporcularını erillik algılarının, "bireycilik – toplumculuk boyutunda iki ülkenin takım sporcularını toplumculuk algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak sporcularda eril özelliklerinin yüksek olması kazanma, yükselme tutkusu, kendine olan güven duygusu ve para kazanma arzusundan kaynaklanabilir. Güç mesafesinin yüksek çıkması spor örgütlerinde gücün merkezileştiği ve yöneticilerin oluşturduğu yapı içerisinde olması sebebiyle güç dağılımında adaletsizliklerin yaşandığı ve sporcularda eğitim seviyesi arttıkça, biz duygusunun, gruba adanmanın ve grubun menfaatini daha ön planda tutma değerlerinin yükseldiği ve Türk sporcuları İran'lı sporculara göre riskten kaçınma eğilimlerinin daha belirgin olduğu söylenebilir.

Bilim Kodu : 10039137

Anahtar Kelimeler : İran, Türkiye, Spor, Kültür, Güç Mesafesi, Belirsizlik Kaçınma, Bireysellik - Toplumculuk, Erkeklik – dişilik

Sayfa Adedi : 81

Danışman : Doç. Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU

COMPARING THE CULTURAL ATTITUDES OF IRAN AND TURKEY ATHLETE

(M. Sc. Thesis)

Parviz SHAKOURI

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF HEALTH SCIENCES

March 2014

ABSTRACT

The research purpose is devoted to a comparison between Iranian and Turkish athletes in term of cultural view. This research has took place between 2012-2013 years in Tabriz city of Iran and city of Ankara, Turkey that has covered the international and national City-Country groups of research and athletes who participate in individual or in team competitions. 12000 athletes of the Ankara city and 10000 athletes of Tabriz city of Iran are forming the basic group of the research. The research sample group has accrued between 2012-2013 years in Tabriz city, Iran that the participants in the contest who have been selected by random sampling method, are 400 people (165 %41,2 women- 235 %58,8 men); on the other hand, in Ankara city of Turkey that the participants in the contest who have been selected by random sampling method, are 390 people (142 % 36,4 women– 248 % 63,6'men) which consists of a total of 790 athletes. The measuring tools in the research are designed by researcher and extra research information forms by the researcher distributed between Iranian and Turkish athletics, in field of understanding cultural management in relationship with expanded thoughts four demotions Hofstid and selection of Hofstid cultural views in this research have been used. The Krumbach α was equal $\alpha = 0.86$ and it has enough credit. The gathering variables have been exerted among the considered athletics by statistical sample from the researcher. The obtained information has been calculated by using the method of Cumulative frequency percent from considered athletics. The hypotheses of this research are analyzed by Chi-square test of statistical test. The results of this research have shown that Turkish and Iranian athletics between the dimensions of the cultural perspectives of the "masculinity - femininity", "Individualism - Collectivism" and "Power Distance" values were determined statistically and have significant differences $p < 0.05$. The aspect of masculinity of Iranian athletics in contrast with Turkish athletics has more preference. In the individualism-collectivism, and power distribution in the cultural aspect of Hofstid, Turkish athletics ratio to Iranian athletics collectivism culture and power distribution is more. In other word, if Turkish athlete's educational level improves, the volume of collectivism will be increased. Iranian athletics who Graduated from secondary level, have more tend to collectivism. In term of masculinity and feminism, the understanding of athletic teams from two countries in the concept of masculinity, "the demotion of individualism-collectivism" the collectivism understanding of athletic teams from two countries have been improved. The results show that masculinity characteristic in athletes raises the chance of victory, passion, self-confidence and tendency to make money. By extending power distribution in athletic organizations, the centralism of power and inside managing fundamentals, the existence of injustice approach and the volume of instruction of athletics increased, our imagination, group of dedicated and the worth of hidden profits increased and Turkish athletics to Iranian athletics ratio have lower intendance to do risk, can be cited.

Science Code : 10039137

Key Words : Iran, Turkey, Culture, Sports, Culture and Power Distance, Uncertainty, Individualism-Collectivism and Masculinity-femininity

Page Number : 81

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Tekin Çolakoğlu

TEŞEKKÜRLER

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım danışmanım Doç. Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU ve yardımlarını benden esirgemeyen eşi Doç. Dr. Filiz Fatma ÇOLAKOĞLU'na teşekkür ederim. Ayrıca yüksek lisans eğitimim boyunca benden yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. A. Azmi YETİM, Prof. Dr. Güner EKENCİ, Yrd. Doç Dr. İ. Fatih YENEL, Öğr. Gör. Dr. Mustafa Yaşar ŞAHİN, Uzman Dr. Halil SAROL'a, Doç. Dr. Yaghob BADRİ AZARİN, Doç. Dr. Mohammad Taghi AGHDASİ, Arş. Gör. Dilek TUFAN, Peyman ALİPOUR SARVAR, Ghader ZEMESTANİ, Babak KASHEFİMEHR, Farzad NOFOUZİ, Mohammad Reza KOMARİ, Saber DELPASAND, Sajjad BAGHERI BABA AHMADI, Vahid FARZANEH MOMTAZ'na teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmam boyunca bana sabır ve anlayış göstererek desteklerini benden esirgemeyen eşim Fateme SHEKARİ ve sevgili kızım Atefehe SHAKOURİ'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xi
KISALTMALAR VE TANIMLAR	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Kültür	5
2.1.1. Kültür kavramı	5
2.1.2. Kültürün özellikleri	6
2.1.3. Kültürün işlevleri	7
2.1.4. Kültürün unsurları	7
2.1.5. Kültürün Fonksiyonları	9
2.2. Kültürel Boyutlar	10
2.2.1. Hofstede ın kültürel boyutları	10
2.2.2. Trompenaars'ın kültürel boyutları	15
2.2.3. Edward hall'ın yüksek bağlamlı ve düşük bağlamlı kültürel boyutları	18
2.2.4. Schwartz'ın değer boyutları.....	18
2.3. Toplumsal Kültür Kavramı	19

2.3.1. Toplumsal kültürün tanımı ve özellikleri.....	19
2.3.2. Kültürel süreçler.....	21
2.4. Kültürün İnsan Davranışlarına Etkisi.....	23
2.5. Spor ve Kültür	24
3. GEREÇ VE YÖNTEM	29
3.1. Araştırmanın Modeli.....	29
3.2. Evren ve Örneklem	29
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.3.1. Kişisel bilgi formu	30
3.3.2. Hofstede'in kültürel bakış ölçek formu.....	30
3.4. Hofstede'in Kültürel Bakış Alt Ölçekleri	31
3.4.1. Dişiliğe karşı erillik.....	31
3.4.2. Toplumculuğa karşı bireycilik	32
3.4.3. Belirsizlikten kaçınma.....	32
3.4.4. Güç mesafesi	33
3.5. Anketin Geçerlilik Güvenilirlik Çalışmaları.....	33
3.6. Verilerin Toplanması	34
3.7. Veri Analizi	35
3.7.1. Puanlama Metodu.....	35
3.7.2. Sonuçların analizi.....	35
4. BULGULAR	37
5. TARTIŞMA.....	55
6. SONUÇ	63
KAYNAKLAR	67

EKLER.....	75
EK – 1, Mektup Ek Yazısı.....	77
EK - 2, Araştırmanın Anketi.....	78
EK – 3. Araştırmanın Şematik Tasarımı.....	80
ÖZGEÇMİŞ	81

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. Cronbach’ın Alfa katsayısı	34
Çizelge 4.2. Katılımcıların demografik özellikleri açısından frekans ve yüzde dağılımı.....	37
Çizelge 4.3. Katılımcıların spor türüne göre yüzde ve frekans dağılımları	39
Çizelge 4.4. Katılımcıların yaş değişkenine ilişkin ortalama değerler	40
Çizelge 4.5. Katılımcıların kültürel bakış açılarına ilişkin ortalama ve standart sapmaları	41
Çizelge 4.6. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarının alt boyutlarının karşılaştırılması için Ki-Kare testinin sonuçları.....	42
Çizelge 4.7. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından alt boyutlarının cinsiyet değişkenine ilişkin Ki-Kare testinin sonuçlarına göre karşılaştırılması	44
Çizelge 4.8. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından alt boyutlarının medeni durum değişkenine ilişkin Ki-Kare testinin sonuçlarına göre karşılaştırılması...	46
Çizelge 4.9. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından alt boyutlarının spor türü değişkenine ilişkin Ki-Kare testinin sonuçlarına göre karşılaştırılması	48
Çizelge 4.10. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından erilik – dişilik ve bireycilik - toplumculuk alt boyutlarının eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare testinin sonuçlarına göre karşılaştırılması	50
Çizelge 4.11. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma alt boyutlarının eğitim durumu değişkenine ilişkin ki-kare testinin sonuçlarına göre karşılaştırılması	52

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 4.1. Katılımcıların demografik özellikleri açısından yüzde dağılımı	38
Şekil 4.2. Katılımcıların yaş değişkeni ve spor türüne ilişkin yüzde dağılımı	40
Şekil 4.3. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarının alt boyutlarının yüzde dağılımları	43
Şekil 4.4. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından alt boyutlarının cinsiyet değişkenine ilişkin yüzde dağılımları.....	45
Şekil 4.5. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından alt boyutlarının medeni durum değişkenine ilişkin yüzde dağılımları.....	47
Şekil 4.6. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından alt boyutlarının spor türü değişkenine ilişkin yüzde dağılımı	49
Şekil 4.7. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından erillik – dişilik ve bireycilik - toplumculuk alt boyutlarının eğitim durumu değişkenine ilişkin yüzde dağılımları	51
Şekil 4.8. İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma alt boyutlarının eğitim durumu değişkenine ilişkin yüzde dağılımı	53

KISALTMALAR VE TANIMLAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
MF	Masculinity Femininity
İC	Individualism Collectivism
UA	Uncertainty Avoidance
PD	Power Distance
ABD	American Unaided State

1. GİRİŞ

Kültür konusu son yıllarda işletme ve kurumun araştırma konusunun hayati yönlerinden biri sayılmıştır. Kültür; işletmenin klasik teorilerinde bağımsız olarak daha az ilgi görmesine rağmen, bireyler ve iş yerine hâkim olan bazı değerlere ilgi göstermek, düşünce sahiplerinin gözünden kaçmayan bir gerçektir. “İnsan ilişkileri harekâtı” varsayımı ve Harson ile diğer davranışa dönük düşünce sahiplerine ait araştırmalar, kültür konusunu ve kurumda iş ilişkilerine hâkim olan değerleri daha güçlü bir biçimde sunmuştur ve zaman geçtikçe kurumsal kültür isimli konu, işletme bilimi ve özellikle de kurumsal davranış mevzularında önemli ve kayda değer konulardan biri hâline gelmiştir. Günümüzde işletme bilimi dalında içeriklerinin bir ya da iki bölümünü kurumsal kültür konusuna ayırmayan davranışsal kaynak, çok az görülmektedir (Tousi, 2002: 156).

Laurel’e anlattığına göre millî kültür değişebilir, fakat değişim hızı çok yavaştır. Millî kültür; zirvesi güneş sıcaklığı etkisinden dolayı eriyebilen fakat alt kısmı kımıldamayan bir buz dağı gibidir. “Kurumsal kültür, değişimler karşısında zarar görebilir fakat milli kültürdeki değişmelerin ortaya çıkması birkaç kuşak sürebilir (Sneyder, 2000: 133).

Güçler arasındaki mesafenin fazla olduğu ülkelerin kurumlarında genellikle hiyerarşinin çok olduğu, baş eleman sayısının bu tür kurumlarda fazla olduğu ve bu yüzden denetim alanının daha sıkı ve karar verme biçiminin daha merkezileşmiş bir şekilde olduğu vurgulanmaktadır. Şüpheden kaçma oranı daha yüksek olan ülkelerde, kurumlara ait resmi kuralların daha çok olduğu ve atanmalarda uzmanlık ya da teknik üstünlüğün önemli olduğu görülmektedir. Grup çalışmalarına eğilim ruhunun yüksek olduğu ülkelerde, grupça karar vermenin ön planda olduğu, halk erklilik oranının yüksek olduğu ülkelerde ise yönetenlerin, sosyal ilişkileri güçlendirmektense, görevleri yerine getirmeleri ve belirlenmiş amaçlara ulaşmak doğrultusunda çaba gösterdiklerini iddia etmektedirler (Sneyder, 2000: 134).

Sporcular her toplumun en büyük ve etkili gruptan biri olarak toplumun kültüründe inkâr edilemez role sahipler. Sporun kendine özgü özelliklerinden dolayı, sporcular toplumların kendilerine karşı farklı bir bakış açısı olan gruptan biri sayılır. Sporcuların topluluklarına hâkim olan kültürel boyutların tanınması, spor kurumları ve sporcuları için kurumsallaşmış,

temelli ve önemli planlar hazırlamakta önemli yardımlarda bulunabilir. Öte yandan iki ülkenin sporcularına hâkim olan kültürel boyutları karşılaştırmak, bu boyutları tanımakla birlikte, sporcuların elde ettikleri başarıları dikkate alarak kültürel boyutların birliği ve mevcut başarıların araştırmacılar ve plan yapanlarca belirleme ve açıklayabilmesine sebep olma üstünlüğüne sahiptir.

Hofstede kendi işini dört kültürel salkımda (Anglosakson – Nordik – Latin – Asyalı) sıralarken her birinin özel bir kültür yelpazesine sahip olduğunu kaydetmiştir (Sneyder, 2000: 134).

Günümüzde çeşitli toplumlarda, özellikle de sözde gelişmekte olan toplumlarda en tartışmalı konulardan biri, kurumsal kültürdür. Bu sözcük, bireyler ve toplumların hayatını derinden etkilemiş olan kavramlar taşımaktadır ve öte yandan resmî dairelerde çalışanların düşünce ve performanslarıyla direkt ilgilidir. Kurum ve toplum düzeyinde kültüre ilgi göstermek yeni bir konu değildir, fakat değeri ve önemi son yıllarda daha fazla ilgi odağı olmuş ve birçok düşünür bu alanda araştırma yapmıştır. İşletme ve kurum bilimi sahasında da birçok düşünür, onun için kapsamlı bir tanım bulmaya çalışmak, kurumsal yapı ile olan ilgisini belirlemek ve sonuçta ise kurumsal kültürün öğeleri, özellikleri ve kurum bireyleri üzerindeki etkilerini belirlemek peşinde olmuştur. Her milletin kültürü, o milletin elde ettiklerinin tümüdür. Bu elde ettiklerini ister maddi olsun, ister manevi olsun onların düşünce ve davranışlarına biçim verir. Madde ve mana, fizik ve ruh, insanın hayatında kopmaz bağlara sahiptirler ve karşılıklı ilişkileriyle insan hayatını garanti altına alırlar. İşte buna dayanarak insan kafasında her zaman maddi olarak elde edilmiş imkânları canlandıran uygarlık da, kültürden ayrı olmayıp onun bereketli sayesinde hiçbir zaman uzak düşmemiştir. Geçen yirmi yıl içerisinde kurumsal kültür, düşünce sahiplerinin özel ilgisini çekmiştir ve yüzlerce araştırmacı konu hakkında araştırmaya başlayarak birçok kitap ve makale ortaya çıkarmıştır. Kurumsal kültürü incelemek, sadece işletme ile ilgili bilimsel merkezlerle sınırlı değildir. Hizmet, ticaret ve üretimle ilgili kurumlar da kurumsal kültürle ilgilenmeyi kurumlarında başarı sırrı olarak tanımlamakta; bu önemli etkeni dikkate alarak işleri yönlendiren yönetenlerin benzersiz başarılar elde etmiş olduklarına ve dolayısıyla çevrede bulunan mücadelelerden yararlanmak üzere kurumsal kültürün yürürlüğü için çaba gösterdiklerine inanmaktadırlar (Tegavi, 2007: 4).

Hofstede, araştırması hakkındaki bütün şüphelere rağmen sonraki araştırmalarıyla ilk sonuçları kanıtladı. Hofstede, güçler arasındaki mesafenin ve de tedbirden kaçınma oranının yüksek olduğu ülkelerde (Latin ülkeleri), kurumların daha makinesel olduğunu; tam tersine güçler arasındaki mesafenin ve şüpheden kaçma oranının düşük olduğu ülkelerde ise (Anglosakson) kurumların daha organiksel olduğunu ilan etmiştir (Sneyder, 2000: 134).

Hofstede'e göre güçler arasındaki mesafenin az ve temkinli olma oranının yüksek olduğu toplumlarda (Almanya), kurumlar arasında işbirliğı vardır. Güçler arasındaki mesafenin fazla ve tedbirden kaçış oranının düşük olduğu toplumlarda ise (Asya) kurumlar aile ve boylara bağılıdır. Daha sonraları İnsid Üniversitesi'nden Stivens'in araştırmaları, Hofstede'in kastettiğı yapılardaki kültürel farklılıkları onayladı (Tegavi, 2007: 4).

Tüm bu bilgiler ışığında bu araştırmanın amacı, İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarının karşılaştırılmasıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Kültür

2.1.1. Kültür kavramı

Günümüzde kültürün genel tanımıyla ilgili çeşitlilik görülmektedir. “Kültür” terimini bugün değişik anlamlarda kullansak da kültürün bugüne kadar yapılmış tanımları az çok örtüşür durumdadır. Kabul edilen görüşe göre kültür etimolojik olarak “ekmek, biçmek” anlamına gelen ve zirai bir terim olan “cultivate” den türemiştir. Ancak kültür (culture) kelimesinin kült (cult) sözcüğüyle de bağlantısı kurulabilir. Kült ise dinsel bir terimdir ve tapınma anlamına gelir. Tapınılan nesnenin kendisi için de kült sözcüğü kullanılmaktadır (Oxford University Press, 2004). Yüzyıllar boyunca birçok farklı disiplin çerçevesinde, çok değişik biçimlerde tanımlanmış olan kültür bazılarınca da tanımı yapılamayan belirsiz bir kavramdır (Triandis, 1996: 407).

Kültür, hangi bağlamda, kimin tarafından kullanıldığında bağlı olarak anlam değiştiren, farklı şekillerde tanımlanabilen bir kavramdır. Kültürün anlamı, onunla ilgilenen bilim dalına göre de değişebilmektedir. Örneğin Edward T. Hall'a göre "kültür iletişim, iletişim de kültürdür". Birdwhistell'e göre ise kültür yapıyı ifade ederken, iletişim, süreç üzerinde yoğunlaşmıştır. Brislin'e göre "bir kültür, ortak inançları, deneyimleri ve değer yargıları ile belirlenebilen, bu ortak deneyimleri ile birbirine bağlanmış ve ortak tarihi geçmişe sahip grup olarak anlaşılabilir". Goodenough, kültürü bilişsel sistem olarak kabul edenlerin öncülerindendir. Ona göre, kültür, neyin nasıl olabileceğine, bireyin olan biten hakkında ne hissettiğine ve onunla ilgili olarak neyi nasıl yapabileceğine karar vermesi için gereken şartları içerir. Levi - Strauss, kültürü ortak sembolik asistem olarak kabul etmektedir (Kartarı, 2001: 161).

Kültür, bir milletin duygu, düşünce, davranış kalıplarını belirli dönemlerde bilgi ve beceri birikimlerini, kendi varlığı hakkındaki tarih bilincini ve milletin belirginleşen objektif sosyal yapısına sahip olan sistemler bütünü, ahlak, hukuk, dil, sanat, edebiyat ile ekonomik, teknolojik kuramların biçim ve fonksiyon içeriklerini kapsayan bir bütün halindeki hayat

tarzlarıdır (Bahar, 2005: 9). Önemi, insanoğlunun hem fiziki hem de sosyal hayatını sağlayan ve ona çevresini değiştirip, denetleme imkânı veren bilgi ve teknikleri kapsamış oluşundandır (Yetim, 2010).

Sosyolojik açıdan kültür, “bir toplumun üyeleri arasında paylaşılan, devredilen ve bir değişim süreci içinde bulunan öğrenilmiş davranış kalıplarıyla bu kalıpların (inanç, değer, tavır ve maddi unsurları kapsayan) ürünlerinin oluşturduğu bir yaşam biçimidir” şeklinde tanımlanabilir (Tan, 1981: 97).

Ülkemizde kültürü sistemli olarak ilk tanımlayan Ziya Gökalp’tır. Ziya Gökalp, kültür ile medeniyet kavramlarını birbirinden ayırır ve kültür kavramının yerine hars kavramını kullanır. Gökalp’a göre Hars, bir milletin dinsel ahlaksal, hukuksal, akılsal, estetiksel, dilsel, ekonomik ve teknolojik yaşamlarının ahenkli bir bütünüdür. Medeniyet ise aynı medeniyet dairesine dâhil birçok milletin toplumsal hayatlarının ortak bir ürünüdür, kültür ulusaldır, medeniyet ise uluslararasıdır. Kültür bir ulusun sosyal yaşamıyla ilgilidir, medeniyet ise aynı medeniyet içinde değerlendirilen ulusların sosyal yaşamlarının toplamıdır. Kültüre ait özellikler taklit edilemez, bir ulustan diğerine aktarılamaz, medeniyete ait özellikler ise taklit edilebilir ve bir ulustan diğerine aktarıla bilinir (Bahar, 2005).

2.1.2. Kültürün özellikleri

Kültür, öğrenilmiş davranışlar topluluğudur. Kültür, toplumun üyelerince paylaşılır. Kültür, ihtiyaçları karşılayıcı ve doyum sağlayıcıdır. Kültürde öğrenmenin yanı sıra dil ve etkileşim de önemlidir (Güvenç, 2002).

Kültür örüntüdür. Kültürler gelişi güzel toplanmış görenek ve inançlar değil bütünleşmiş örüntülü sistemlerdir. Adetler, değerler, kurumlar, inançlar birbirleriyle ilintilidir. Bunlardan birinde meydana gelen bir değişme diğerlerini de etkiler. Bir kültürün farklı öğeleri çekirdek değerler etrafında bütünleştirile bilinir. Kültürler her zaman değişir ve değişme, uyum yoluyla gerçekleşir. Kültür bir toplumun üyelerinin paylaştıkları, birbirlerine ve gelecek kuşaklara ilettikleri, toplumun yarattığı, değer verdiği, paylaştığı bütün maddi ve manevi öğelerin

toplamdır. Kültür, bütünüyle maddi, gözlemlenebilir bir olgu değildir, soyut, kişilerin zihinlerinde olan bir kavramdır ( cli, 2002).

2.1.3. Kültürün işlevleri

- Kültür, toplumları birbirinden ayıran önemli bir unsurdur, markadır.
- Kültür, toplum değerlerini bir bütün haline getirir ve bunları sistematik bir biçimde taşır.
- Kültür, dayanışmanın en önemli temellerinden birisidir.
- Kültür, sosyal yapının bir kopyasıdır.
- Kültür, sosyal kişiliğin belirip oluşmasında bütün toplumlar bakımından egemen bir faktördür (Dönmezer, 1994).

Kültür, benzer birikim ve amaçlara sahip insanların birbirleriyle özdeşleşmesini sağlar ve fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi için bireye, gerekli bilgi ve beceriyi kazandırır. Ayrıca bir toplumda yer alan bireylerin, diğer bireylerin tepkilerini tahmin etmesini sağlar (Silah, 2000).

2.1.4. Kültürün unsurları

Kültür unsurları maddi ve manevi olarak iki grupta toplanabilir. Maddi kültür; bir kültürün oluşturduğu yapılar, yollar, teknikler, üretim ve ulaşım gibi gözle görülen maddi unsurlardır. Manevi kültür ise, bir milleti diğer milletlerden ayırt etme özelliği veren inançlar, ahlak kuralları, hukuk kuralları, örf - adetler ve değer yargılarıdır (Turhan, 1969).

İnsanın toplumsal geşişme süreci içinde ortaya çıkardığı, gerçekleştirdiği bütün nesneleri kapsayan ve kültürün fizyolojik gereksinimlerini karşılayan maddi kültürdür. Bir toplumun teknolojisi, eserleri, alet ve gereçleri maddi kültür öğeleridir. Sanat yapıtları, mimarileri ve ev biçimleri maddi kültüre örnek olarak verilebilir. Manevi kültür; sosyal gereksinimleri karşılayan, kültürün psikolojik ve sosyolojik yönünü oluşturmaktadır. Toplum içerisinde elle

tutulamayan her şeyin toplamı olarak belirtilen manevi kültür; bireylerin inanç, değer, norm, konuşulan dil, gelenek-görenek, hukuk, din ve ahlak anlayışları gibi pek çok kültürel unsuru içermektedir. Maddi ve manevi yönü ile kültür; olduğu toplumdaki bireylerin davranışlarının belirli kalıplar çerçevesinde gerçekleşmesine neden olmaktadır (Demirken, 2007: 27).

Milletler arasındaki öncü kültürel farklılıklarda belirleyici öneme sahip olan olası unsurlar, karşımıza değerler olarak çıkmaktadır. Değerler, kültürel olarak tanımlanmış toplumsal standartlardır ve neyin olması gerektiğini belirtir. Değerler toplumun sürdürdüğü ortak amaçlardır, değerlerin oluşturulması ve sürdürülmesi için toplumsal normların oluşturulması gerekir (Aslan, 2005). Normlar; kültürel çevre içinde sosyal organizasyona bağlı olarak insanların davranışlarını kaplayan ve çevredeki değerler düzenine uymaya mecbur olan elemanlardır (Sabuncuoğlu ve Tüz, 1998). Tutumlar; insanın bir şey hakkında ne hissettiğini ifade eder. Tutumlar değerlerden farklıdır, değerler daha geniş ve daha kapsamlı bir kavramdır, tutumlar ise daha özeldir (Üstüner, 2006: 111). Varsayımlar; değerlere göre daha derin bir zihinsel yerleşime sahiptirler. Bu nedenle varsayımlar zaman içinde kazandıkları geçerlilik ile değerleri de yönlendirirler. Dolayısıyla, varsayımlar kültürel değişimde önemli bir direniş alanı oluştururlar (Gamze, 2010). İnançlar; değerler belirli bir sonucu elde etmek için izlenecek yol konusunda en derinde yatan inançlardır. Bireyler inanç ve değerlerini değiştirdikleri zaman, karar ve davranışları da değişir. Eğer belirli sayıda kişinin inanç ve değerlerinde aynı yönde bir değişiklik olursa, toplumun karar ve davranışları değişir (Scoot, 1997). Hikâyeler ve efsaneler; örgütsel kültür hakkında önemli ipuçları verirler. Örneğin bir örgütün kültüründe bireyselliği ya da yarışmayı vurgulayan hikâyeler yaygınsa, örgütsel değerler de bu doğrultuda gelişir (Güçlü, 2003: 147-159). Kahramanlar geçmişte, örgüte çok yararlı hizmetlerde bulunmuş ve bu hizmetleri nedeniyle devleşmiş, örgütü zafere ulaştırmış kişilerdir. Örgüt kahramanları, örgüt açısından ideal özelliklere sahip olarak görülen kişiler olup örgütlerde bir değil birden fazla olabilirler. Bunlar ölmüş ya da yaşayan, gerçek kişiler olabileceği gibi, gerçek ya da hayali kişiler olmaları da mümkündür (Hofstede, 1980: 26-28).

2.1.5. Kültürün fonksiyonları

Kültürün fonksiyonu, kendisini oluşturan kurumların fonksiyonlarının toplamından oluşmasına rağmen, bu kurumların fonksiyonlarından oldukça farklıdır. Bir kültürün temel fonksiyonlarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (şekerli, 2006: 80-81):

- **Kültür Bir Toplumu Diğerinden Ayırır**

Kültürün sonucu olan teknoloji, yapılar, ahlaki değer yargıları, örf ve adetler, gelenekler, yaşam stilleri ve yazılı kurallar toplumları birbirinden ayıran doğal bir özellik taşımaktadır.

- **Kültür Bir Topluma Ait Değerleri Bünyesinde Toplar**

Aynı kültürü paylaşanlar kendi bireysel ve toplumsal hayatlarına belirli bir anlam veren ortak bir dünya görüşüne sahip olmaktadırlar. Bu bağlanış sayesinde toplum için oldukça önemli olan konularda o kültüre ait olan insanlar ortak bir karara, ortak bir yargıya ve sonunda ortak bir aksiyona yönelmektedir.

- **Kültür Bir Sosyal Dayanışma Aracıdır**

Aynı kültürün  yeleri olan insanlar belirli değerlerin korunmasına topluca inandıkları için aralarında ister istemez sosyal bir dayanışma olmaktadır. Kültür birliği sosyal dayanışmayı sağlayan temel faktördür

- **Kültür Koordinasyonu Sağlar**

Kültür, toplumsal bir yapının hem kalıbını hem de kapsamını dolduracak veya şekillendirecek malzemeleri tedarik etmektedir. Bu yolla kültür, bireylerin ve grupların davranışları arasında ve bu davranışların değişik alanlardaki oluşumları arasında bir koordinasyon sağlamaktadır.

- **Kültür Sosyal Kişiliğin Oluşmasını Sağlar**

Toplumu oluşturan insanlar özellikle kültürün maddi olmayan öğeleri sayesinde sosyal bir kişiliğe sahip olmaktadır. Örneğin, her insan kendi toplumundaki kültürel özelliklere göre iyiyi, doğruyu, yanlışı, güzeli ve çirkini öğrenmekte ve bunun sonucunda kişiliği oluşmaktadır.

- **Kültür Grup ve Toplum Hayatını Düzenler**

Kültür grup ve toplum hayatında ve sosyal ilişkilerde insanların birbirleriyle olan ilgi ve ilişkilerini düzenleyen yerleşmiş örnekleri kapsamaktadır. Başka bir ifade ile, kültür insanların sosyal ihtiyaçlarını gidermek için vardır.

2.2. Kültürel Boyutlar

2.2.1. Hofstede’in kültürel boyutları

Hollandalı araştırmacı Geert Hofstede’a (1980) göre, kültür, insanların yaşadıkları ortamdaki “ortak zihinsel programlamadır. Kültür bireylere özgü bir özellik değildir, aynı eğitim ve yaşam tecrübesine sahip bireyleri kuşatan bir özelliktir, kalıtsal değildir, kişinin genlerinden değil, sosyal çevresinden türemektedir. Kültürü değiştirmek çok zordur ve çok yavaştır (Hofstede, 1991: 512).

Hofstede kültürü “bir grubun üyelerini veya insan kategorisini diğerinden ayıran kolektif akıl programlaması olarak tanımlar. Ancak burada söz edilen programlama, önceden yalnızca kısmi olarak belirlenebilir olduğundan bilgisayar programlaması gibi bir programlamaya eşit değildir. Bireyler, kendi kültürel “programlamalarından” farklı davranabilir. İşin aslı, herkes kendi kültürel programlamaları sınırlarında hareket etseydi kültür evrimi diye bir şeyden söz edilemezdi (Hofstede, 1984).

Hofstede, çeşitli kültürlerden aydınlanarak dört boyut olduğunu vurgulamıştır. Bunlar Güç Mesafesi Boyutu, Belirsizlikten Kaçınma Boyutu, Bireysellik-Toplulukçuluk Boyutu, Erkek Kültür Boyutu, uzun Dönem-Kısa Dönem uyum boyutunu eklemiştir.

Güç mesafesi boyutu

Güç mesafesi, gücün toplumun bireyleri ve organizasyonlarında eşit olmayan bir biçimde dağılımı ile ilgilidir (Hofstede, 2001: 570).

Hofstede güçsel mesafenin, “Bir ülke içindeki kurum ve örgütlerin daha kuvvetsiz üyelerinin gücün eşitsiz dağılmasını ne ölçüde bekledikleri ve bunu kabul etmeye ne ölçüde yakın olduklarını” temsil ettiğini öne sürmüştür (Randal vd., 1996).

Güç mesafesinin kavramlaştırılması toplumdaki eşitsizliklerin değerlendirilmesiyle oluşturulmaya çalışılmaktadır. Burada önemli olan konu, insanların toplumdaki var olan bu eşitsizliği nasıl algıladıkları ve buna karşı ortaya koydukları tepkidir. Bazı ülkelerin güç mesafesi indeksi Hofstede’nin yaptığı çalışmada ortaya konulmuştur. Kültürler, Doğu - Batı kültürleri olarak farklılıklara sahiptir. Batı kültürlerinde bu farklılık, tabiat üzerinde egemen olma şeklinde ortaya çıkarken, doğu kültürlerinde ise doğa ile uyum sağlama şeklinde gözlenmektedir. Bu da eşitsizliklerin farklı algılanmasının temel nedeni olmaktadır (Sargut, 2001).

Güç Mesafesi, bir toplumun bireyleri ve örgütlerinde gücün eşit olmayan bir biçimde dağılımı ile ilgilidir. Gücün bir toplumun bireyleri arasında neden olduğu mesafe, o toplumun değerleri ve normları ölçüsünde gerçekleşmekte ve toplum tarafından benimsenen güç düzeyindeki farklılıklar, zaman içerisinde içselleştirilerek, kurumsallaşmaktadır. Çeşitli ülkelerde, belirli yaşta olmanın, belirli ailelerden gelmenin, ya da belirli eğitim kurumlarında okumuş olmanın; çaba, yetenekler, teknik eğitim ve deneyime bakılmaksızın bireylere ayrıcalık getirdiği bilinmektedir. Bu tür toplumlarda hiyerarşik açıdan güçlü kişiler, (patronlar, rütbeliler, üst makamlarda bulunanlar) haklı olmak için doğruyu bulmak zorunda değildirler; çünkü haklılıkları, sahip oldukları güçten kaynaklanmaktadır. Bazı toplumlarda ve kültürlerde az

gücü olan insanlar, gücün eşit olmayan bir biçimde dağılımını kabullenmişlerdir (Hofstede, 1980: 410).

Belirsizlikten kaçınma boyutu

Belirsizlikten kaçış, bir toplumun belirsiz durumların tehdidini ne ölçüde hissettiğini ve toplumun kati davranış kuralları benimseyerek, mutlak doğrulara yönelik bir inanç geliştirerek ve resmi kurallar oluşturarak ve saptırıcı fikir ve davranışlara tolerans göstermeyerek bu belirsizliklerden ne ölçüde kaçınabildiğini gösterir (Hacıaliekoğlu, 2006).

Çeşitli kültürlerdeki fertlerin, kendilerini tehdit altında hissettiklerinde, korunmak için yazılı ve/veya sözlü kurallara hangi oranda ihtiyaç duyduklarını belirleyen kategoridir. Eğer bir toplumda bu belirsizlik oranı düşük ise, bilinmeyen bir durum karşısında esnek davranabilen, sürprizlere açık bir toplumla karşı karşıya kaldığımızı söyleyebiliriz. Bu oran yüksek olduğu takdirde ise ağır, katı kural ve yasaların olduğu ve fertlerin buna uyması beklenen bir durum söz konusu olur (Varoğlu vd., 2000).

Kişilerin belirsizliğe karşı takındıkları tavır kültürel değerlerden kaynaklanmaktadır. Belirsizliği tolere etme düzeyi düşük olan bireyler, belirsiz durumlara uyum göstermekte başarılı olamazlar; değişmeye dirençleri yüksektir. Uyarı düzeyi yüksek, bilgiyle yüklenmiş ortamlarda bu kişilerin başarı düzeyleri hızla düşer (Kagıtçıbaşı, 1996).

Bir toplumun üyelerinin belirsizlikten kaçınma eğilimleri yüksek ise; yaşamlarını garantiye almak için biçimsel ve yazılı kuralları artırma, farklı düşüncelere karşı çıkma ve kesin doğruları arama faaliyetlerini gerçekleştirmeleri kaçınılmazdır (Wastı ve Erdil, 2007).

Türk insanı önemli ölçüde belirsizlikten kaçınma eğiliminde olduğu için, ülkemizde yaygın bir uygulama olan "yaşam boyu istihdam" belirsizlikten kaçınma eğiliminin doğal bir sonucudur. Japonya, Portekiz ve Yunanistan'da da belirsizliğe tolerans düşük olduğu için yaşam boyu istihdam tartışılmaz bir hak durumundadır. Buna karşın belirsizliğe toleransın yüksek olduğu Danimarka, ABD, İngiltere, İsveç gibi ülkelerde işten işe geçme hareketliliğinin yüksek olduğu görülmektedir (Tufan vd., 2006).

Bireyselcilik ve toplulukçuluk boyutu

Sosyal bilimcilerin pek çoğu bireyselciliğin temelde modernlikle, toplulukçuluğuna geleneksellik (ya da tutuculuk) ilişkili olduğuna inanmaktadırlar. Ülkemizden Kâğıtçıbaşı, modernliğin özelliklerini şöyle sıralamaktadır; atfedilmiş başarıdan çok kazanılmış başarıya yönelim, ailenin otoritesine karşı bağımsızlık, ikincil gruplara katılma, yeniliğe açıklık, dinden çok bilime inanma, daha yüksek eğitim düzeyi ve daha yüksek bir konum için aşırı istek duyma, kentsel yaşam stilini tercih etme, kitle iletişim araçlarının gelişimini isteme, geleceğe odaklanma, bireyselci yönelim, aktivizm ve eşitlikçilik. Bu sıralama için Lang'ın modernliğin özelliklerini anlattığı araştırmaya atıfta bulunan Kâğıtçıbaşı, bu listedeki 20 özellikten 2/3' ünün aynı zamanda bireyselciliğin de özelliği olduğuna işaret etmektedir ki işte bu yüzden modernlik ve bireyselcilik neredeyse eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Erdem ve Çukur, 2007).

Bireyselcilik ve toplulukçuluk hem kuramsal hem de görgülü örgütsel çalışmalarda en çok incelenen kültürel farklılaşma unsurlarıdır. Ülke düzeyinde sunulan bulguların bireysel düzeyde ölçümleme için de geçerli olduğunu söylemek hatalı olur. Aynı ülkedeki bireylerin kültürel eğilimleri birbirinden farklılık gösterebilir. Bu durum çeşitli göçmen ulusları barındıran kalkınmış ülkelerde olduğu gibi, Türkiye gibi hızlı değişim yaşayan, geçiş sürecindeki toplumlarda söz konusudur (Trompenaars ve Hampden-Turner, 1998).

Erkek ve dişi kültür boyutu

Topluma yansıyan egemen değerlerden yola çıkarak, bir kültürün erkek mi yoksa dişi mi olduğunu saptamak olanaklıdır. Hofstede'e göre, eğer bir toplumda atılganlık, para elde etme ve materyalist eğilimler egemen değerler olarak öne çıkıyorsa, insana verilen önem arka planda kalıyorsa, bu toplumların egemen değerlerinin erkek kültürünü öne aldığı söylenebilir. Dişi kültürün göstergeleriye, insanlar arası ilişkilere ve insana verilen önem, yaşamın genel niteliğini önde tutmak biçiminde ortaya çıkmaktadır. Toplumlarda geleneksel anlamda dişilikle ilişkilendirilen kavramlar şefkatli, merhametli, nazık, sadık, çocuklara karşı sevgi dolu olmak benzeri değerleri içermektedir. Bunların arasına başkalarına karşı duyarlılık, halden anlamak, genelde sevgi dolu ve anlayışlı olmak, sıcak davranmak da eklenebilir. Öte

yandan toplumlardaki geleneksel erkek değerlerini irdelediğimizde saldırganlık, yükselme tutkusu, dediğim dedik tavır, atletik ve yarışmacı olmak, egemen ve baskıcı tavır takınmak, kendine güvenli, bağımsız ve tavır koyucu olmak öne çıkmaktadır (Bakan, 2006).

Kadınsı toplumlarda kadınlar ve erkekler arasındaki sosyal roller örtüşürler. Sadece kadınlardan değil, erkeklerden de alçakgönüllü, duyarlı, şefkatli, ilgili olmaları beklenir. Ancak, herhangi bir toplumun kadınsı eğiliminin yüksek olması bu toplumda yaşayan erkeklerin diğer toplumların erkeklerine oranla ne daha az erkeksi ne de daha güçsüz oldukları anlamına gelmemektedir. Nitekim Hofstede modeline göre kadınsı eğilimi yüksek olarak tanımlanan pek çok toplumun günlük yaşamında erkeklerin hem daha dominant, hem de çok daha fazla sosyal hakka sahip oldukları görülmektedir (Özgür, 2007).

Uzun dönem - kısa dönem uyum boyutu

Uzun erimli uyum; ileriki ödüllere yönelik, özellikle azim ve tutumluluk gibi erdemlerin teşvik edilmesidir. Ters kutbunda bulunan kısa erimli uyum, geçmiş ve şimdiye ilişkin, özellikle geleneğe saygı, 'ün'ün korunması ve toplumsal yükümlülüklerin yerine getirilmesi gibi erdemlerin teşvik edilmesidir (Bakan, 2006).

Hofstede'in ortaya koyduğu boyutları destekler yönde önemli bir bulgu da 'Çin Kültürel Bağlantı' olarak adlandırılan emik çalışmadan alınmaktadır. Bu çalışmada Çin kültürel bağlamındaki yaygın değerlere dayanarak 22 ülkedeki öğrenci örnekleminde (20'si Hofstede'in çalışmasıyla aynı) veri toplanmıştır. Bu çalışma sonucunda dört kültürel boyut ortaya çıkmıştır (birliktelik, Konfüçyüs çalışma dinamiği, yumuşak kalplilik ve moral disiplin). Bu çalışmada ortaya konulan kültürel boyutlar ile Hofstede'in kültürel boyutları arasında bazı temel paralellikler gözlenmiştir. Ancak, Konfüçyist çalışma dinamiği (tutumluluk ve ısrarlılık) ayrık ve özgün bir kültürel boyut olarak değerlendirilmiştir. Bu çalışma bulgularına dayanarak, Hofstede (2001) kültürel boyutlarına zaman yönelimini (uzun-kısa) 'eklemiştir'. Uzun vadeli yönelimde (Konfüçyüs çalışma dinamiğinde olduğu gibi), ihtiyaçların ertelenmesi, tutumluluk ve uzun vadede hedefe ulaşmak gibi değer eğilimleri ön plana çıkarılırken; kısa vadeli yönelimde ise kısa erimli hedefler ön plandadır (Koçluğu, 2013).

2.2.2. Trompenaars'ın kültürel boyutları

Alman araştırmacı Fons Trompenaars'ın 1994'te yayınlanan 10 yıllık çalışması, 28 ülkedeki 15.000'i aşkın yöneticiyi kapsamaktadır. Araştırmasında insanların birbirleri ile ilişkilerini temel alan beş farklı kültürel boyutu ortaya koyan Trompenaars, zaman ve çevre faktörlerini de göz önüne alarak oluşturduğu kültürel farklılık haritasında, uluslararası çevrede faaliyet gösteren örgütlerin yaşadıkları kültürler arası problemleri belirleyerek ve çözüm yolları önermektedir (Erdem ve Günlü, 2006).

Evrensellik ve öznellik

Evrensellik, anlayışlı, takdir edici ve hoşgörülü olma, insanların ve doğanın iyiliğini gözetme (geniş görüşlü, toplumsal adalet, eşitlik, barış içinde bir dünya, güzellikler dünyası, doğayla bir olma, çevreyi koruma, bilgelik) olarak tanımlanmıştır. Öznellik, bağımsız düşünce ve eylem tercihi, kâşiflik ve yaratıcılık (özgürlük, bağımsızlık, kendi hedeflerini kendisinin belirlemesi, yaratıcılık, meraklılık) (kendine saygı) olarak tanımlanmıştır (Moghimi, 2011).

Bireysellik ve toplumculuk

Bireysellik ve toplumculuk birçok yönü olan kavramlardır (Realo vd., 1997; Hui ve Triandis, 1986; Allik ve Realo, 1996). Bu kavramların anlamları farklı hedef gruplarına (Rhee vd., 1996; Realo vd., 1997; Kağıtçıbaşı vd., 1997) ve farklı toplumsal ilişkilere göre değişkenlik gösterir (Hui ve Triandis, 1986; Triandis ve Gelfand, 1998). Yaşam koşulları ve toplumsal gereksinimlerdeki farklılaşmalar da birçok bireysellik ve toplumculuk çeşidinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Kağıtçıbaşı vd., 1997).

Sosyal bilimcilerin pek çoğu bireyselliğin temelde modernlikle, toplumculuğuna geleneksellik (ya da tutuculuk) ilişkili olduğuna inanmaktadırlar. Ülkemizden Kağıtçıbaşı, modernliğin özelliklerini şöyle sıralamaktadır; atfedilmiş başarıdan çok kazanılmış, başarıya yönelim, ailenin otoritesine karşı bağımsızlık, ikincil gruplara katılma, yeniliğe açıklık, dinden çok bilime inanma, daha yüksek eğitim düzeyi ve daha yüksek bir konum için aşırı istek duyma, kentsel yaşam stilini tercih etme, kitle iletişim araçlarının gelişimini isteme, geleceğe

odaklanma, bireyselci yönelim, aktivizm ve eşitlikçilik. Bu sıralama için Lang'ın modernliğin özelliklerini anlattığı araştırmaya atıfta bulunan Kağıtçıbaşı, bu listedeki 20 özelliğten 2/3'ünün aynı zamanda bireyselciliğin de özelliği olduğuna işaret etmektedir ki işte bu yüzden modernlik ve bireyselcilik neredeyse eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Triandis ve Gelfand, 1998: 118-128).

Bireyselcilik ve toplulukçuluğun ölçümü her zaman sorunlu olmuştur. Yaklaşık 20 farklı yöntemin geliştirilmiş olmasına karşın, bunlardan hiçbiri doyurucu olmamıştır. Bu yöntemlerdeki bazı ölçüm hataları hakkında daha kapsamlı bir tartışma için önerilebilir (Triandis, 2001: 907-924). Yalnız, bu kaynakta tartışılan ve burada değinilmeden geçilmemesi gereken bir nokta, aynı kültür içerisindeki bireyler arasında bireyselcilik ve toplulukçuluk kavramlarının farklı anlamlara gelebilmesidir. Kültürler açıkça bireyselci ve toplulukçu biçiminde ayrıştırılabilmektedir. Aynı kültür içindeki bireyler arasında bireyselcilik farklılıkları yarışma, gruptan duygusal olarak uzaklaşma, kendine güven ve hazcılık, bireyler arası toplulukçuluk farklılıkları ise sosyallik, birbirine bağımlılık ve aile uyumu konularında ortaya çıkmaktadır (Triandis vd., 1985: 395-415).

Bu nedenlerle, birey ve kültür düzeyinde yapılacak olan çözümlemeler için farklı bir terminolojinin kullanılması gerektiğini savunmaktadırlar (Oyserman vd., 2002: 3-72). Buna göre, kültür düzeyindeki bireyselcilik-toplulukçuluk yerine birey düzeyinde birey merkezilik-baskısı merkezilik deyimleri kullanılmıştır. Bu ayrıştırma ayrıca, toplulukçu kültürlerdeki birey merkeziler ve bireyselci kültürlerdeki başkası merkeziler arasında da bir karşılaştırmaya olanak sağlamaktadır. Örneğin toplulukçu kültürlerdeki birey merkeziler, içinde yaşadıkları kültürün kendilerini sınırlandırdığı gerekçesiyle kültürel etkilerden sıyrılmaya çalışırken, bireyselci kültürlerdeki başkası-merkeziler farklı gruplar, çeteler ve birlikler gibi topluluklara katılma ihtiyacı duymaktadırlar. Bu farklılıklara ek olarak kültürlerin gelenek, norm ve değerleri, bireylerin alışkanlık ve davranış örüntülerine denk gelmektedir (Rodrigues, 1998: 31-41).

Son olarak, endüstrileşmiş devletler yani ABD, İngiltere ve Avustralya bireyselci uluslara, gelişmekte olan ve geleneksel değerlere sahip bölgeler yani Afrika, Çin ve Orta Doğu (örneğin Türkiye) da toplulukçu kültürlerle örnek olarak verilebilir (Rodrigues, 1998: 31-41).

Trompenaars toplumcuk kültürlerin yaşandığı ülkeler ile ticari ilişkiler kuracak yöneticilerin sabırlı davranmalarını, birey ve toplumlarla uzun süreli, sıcak ilişkiler kurmalarını tavsiye etmektedir. Bireysel kültüre sahip ülkelerle ticari ilişkilerde ise yöneticilerin hızlı kararlar alarak bunları kendi başlarına uygulamaları gerektiğini vurgulamaktadır (Aycan, 2000).

Nötr veya duygusal olma

Nötr kültürlerin yaşandığı ülkelerde insanlar kişilerarası ilişkilerde duygu ve hislerini açığa vurmaz, kontrol altında tutarlar. Duygusal kültürün hâkim olduğu ülkelerde ise insanlar duygularını çeşitli yönlerden açığa vururlar. İngiltere, Singapur, Almanya’da nötr kültür yaşanırken, Meksika, Hollanda, İsviçre’de duygusal kültür hakimdir. Trompenaars, nötr kültürde iş yapan duygusal kültürden bir bireyin mümkün olduğunca her şeyi kâğıt üstünde yapıp karşı tarafa iletmesi gerektiğini önermiştir. Kültürlerarası farklılıklardan dolayı iletişimde ortaya çıkabilecek muhtemel sorunların önceden önüne geçilmesi açısından tavsiye etmektedir (Özgür, 2007).

Özgül veya yaygın olma

Özel kültürün yaşandığı ülkeler ile ticari ilişkilere girecek yöneticilerin açık ve net olmaları gerekirken, yaygın kültürle iş yapacak yöneticilerin iş yapacakları ülkelerdeki kişilerin unvan, yaş, geçmişteki bağlantı ve tecrübelerine saygı duymaları gerektiği belirtilmektedir (Bakan, 2006).

Başarı veya övgü

Trompenaars’a göre başarı odaklı kültürlerle sahip ülkeler ile iş yapacak yöneticilerin resmi pozisyonlarda görev almış, yaşlı ve tecrübeli kişilerden seçilmesi gerektiğini belirtmiştir. Övgü kültürünün yaşandığı ülkelerle yapılacak ticari ilişkilerde ise iyi yetişmiş ve eğitimi yüksek kişilerin seçilmesinin daha iyi sonuçlar doğuracağı belirtilmektedir (Sargut, 2001).

2.2.3. Edward hall'ın yüksek bağlamlı ve düşük bağlamlı kültür boyutları

Edward Hall'ın toplumların kültürlerine yaklaşımında, kültür, bir iletişim sistemidir ve herhangi bir kültür içerisindeki insanlar birbirleriyle belirli bir kontekste (çevre, ortam) bağlı kalarak iletişim kurabilirler (Bakan vd., 2004).

Yüksek bağlamlı bir iletişimde, bilginin çoğu kişide özümsemiş fiziksel göstergelerdir ve çok azı mesaja yüklenmiştir. Düşük bağlamlı bir iletişimde ise bunun tam tersine bilginin hepsi mesajın kendisinde yüklüdür. Yüksek bağlamlı iletişim, bilginin çoğunun kişide saklanması ya da fiziksel çevrede bulunması dolayısıyla, bir kısmının söylendiği ya da yazıldığı bir iletişim biçimini ifade eder. Yüksek bağlamlı kültürlerde iletilmek istenen bilgi, mesajın kendisinde olmaktan çok mesajın verildiği ortamdadır. Alıcı ya da dinleyici, asıl iletilmek isteneni anlayabilmek için, mesajın kendisinden çok nasıl verildiğine ve diğer ortamsal özelliklere dikkat etmek durumundadır (Macit, 2010).

2.2.4. Schwartz'ın değer boyutları

Schwartz kültürel değerleri iki temel boyutta incelemektedir. Bunlar, mevcut durumu korumaya veya değişime açık olma ve çevresindeki kişilerin çıkarlarını şahsi çıkarların önünde tutma veya etrafındakilere kayıtsız kalarak kendi gelişimini ön plana alan davranış olarak tanımlanmıştır. Bu iki boyut çerçevesinde belirlenen yedi değer şöyledir:

- Muhafazakârlık: Sosyal düzeni koruma, aile güvencesi, geleneklere saygı;
- Uyum;
- Entelektüel ve duygusal açıdan bağımsızlık: Kişileri farklı istek ve amaçları olan bireyler olarak alan, kişisel düşünce ve duygulara esneklik tanımak;
- Uyum: Kişinin içerisinde yaşadığı doğa ile ne derece uyumlu olduğu;
- Eşitlikçi olma: Başkalarının iyiliği için çalışmaya bağlılık ve sosyal adalet;
- Başarı güdüsü: Kişisel şartlarını iyileştirme ve başkalarını geçme güdüsü;
- Hiyerarşiyi kabul etme: Kişilerarası rol ve kaynak dağılımıdır (Kağıtçıbaşı, 2001).

2.3. Toplumsal Kültür Kavramı

Günümüzün deėiŐen pazar Şartları ile ortaya çıkan küreselleŐme kavramı; çok uluslu iŐletmelerin ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel açıdan kendileri ile benzer özelliklere sahip iŐletmeler ile çalıŐmasına ve yatırım yapmasına neden olmaktadır. M. Waters’a göre küreselleŐme sosyal, ekonomik ve kültürel düzlemler içinde coğrafyanın etkisinin azaldığı ve bireylerin bunun bilincinde olduğu bir süreçtir. KüreselleŐme sürecinin başarılı olabilmesi için öncelikli ve en önemli olan kültürel küreselleşmenin sağlanmasıdır. Ancak kültürel birliğin oluşturulması; bireylerin değer ve düŐüncelerine dayandığından diğer düzlemlere göre çok daha zordur. Örneğin; ekonomik küreselleŐme için 1914’dan beri güçlü ülkelerin ekonomik güçlerini birleŐtirdiėi G7 (G20) gibi bir ekonomik birlik mevcuttur (Coşut, 2005: 42). Ancak dünya üzerinde halen yoğun bir Şekilde etnik sorunların devam etmesi ve ırkçılığın ortadan kalkmaması kültürel küreselleŐme için yeterli etkinliğin sağlanamadığını göstermektedir. Bu bağlamda kültürün algılanması ve açıklanmasının g   olmakla birlikte günümüzde ne kadar önemli bir kavram olduğu görülmektedir.

2.3.1. Toplumsal kültürün tanımı ve  zellikleri

Toplumsal kültür bir ulusun sahip olduğu ortak düşünme, davranma, anlama tutumları ve değerleri olarak tanımlanabilmektedir. İŞletme literatüründe ise toplumsal kültürün önemi farklı kültürlü çalışanlar ile kurumların iliŐkisinde görülmektedir (Dalg n, 2011: 3).

Kültürü en temelden inceleyen antropoloji alanında kültür ile ilgili farklı yaklaŐımlar bulunmaktadır.

Hofstede gibi kültürel farklılıklar konusunda yaptığı araştırmalar ile bilinen M. Herskovitz; kültürün insanın yaptığı her Şeyin toplamı olduğunu belirtmiştir (Demirkan, 2007: 35).

Türkiye’de ise kültür kavramına ilk değinen kişi Ziya Gökalp olmuştur. Gökalp’in tanımı Şu Őekildedir: “Bir cemiyetin bütün fertlerini birbirine bağlayan ve aralarında dayanıŐma doğuran kurumlar kültür kurumlarıdır. Bu kurumların toplamı o cemiyetin kültürünü oluşturur”

(Erdoğan, 1997: 199). Gökalp'in kültür tanımı örgütsel kültürlerin birleşerek toplumsal kültürü oluşturduğunu açıklamaktadır.

Koçel (2007: 30) ise kültürü; insanların yaşam amaçları, dünya görüşleri, dil ve konuşma tarzları, iyi-kötü anlayışları, tutumları, davranışları, inançları, birbirleriyle ilişkileri, iş yapma ve amaçlara ulaşma biçimleri, otorite ve sorumluluk anlayışları, zaman yönelimleri, giyim konularında paylaştıkları değer, anlayış, simge ve sembollerin oluşturduğu bir bütün olarak tanımlamıştır. Koçel bu paylaşımın ne kadar fazla olursa, toplumun o derece güçlü bir kültüre sahip olacağını söylemiştir.

Toplumsal kültürün temel özelliklerini şu şekilde açıklamak mümkündür (Dalgün, 2011: 9-10):

- Kültür öğrenilmiş davranışlardır; doğuştan kazanılan, kalıtım yoluyla gelen bir değerler sistemi değildir. Birey sosyal çevresi ile etkileşimi sayesinde ait olduğu toplumun kültürünü öğrenir.
- Kültür süreklidir. Gelenek, görenek ve töreler yolu ile bu süreklilik bir kuşaktan diğerine aktarılır.
- Bir toplumun üyeleri tarafından paylaşılan alışkanlıklar, kabul edilen davranışlar, değerler ve tutumlar o toplumun kültürünü oluşturur. Toplum üyelerince paylaşılan bu değer ve inançlar kuşaktan kuşağa aktarılarak kültür yaşatılır. Kültür yalnızca belirli bir zaman diliminde değil, geçmişte paylaşılmış ve gelecekte de paylaşılacak değerlerdir. Toplumun tüm bireylerine ait olan kültür; kuşaklar arasında bağ kuran ve zaman içerisinde çoğalan bir birikimdir.
- Kültür, toplumdaki bireylerin bireysel ve ortak ihtiyaçlarını karşılar. Bu nedenle bir kültürün devam edebilmesi ve sürekliliği, toplumun ihtiyaçlarını tatmin edebilmesine bağlıdır.
- Zaman içinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar doğrultusunda kültür değişim gösterebilir. Nesilden nesile geçen bir miras olmasına rağmen, mevcut culture bazı unsurların eklenmesi ve çıkarılması ile değiştirilir.

- Kültür, bir toplumun kültürel öğelerini uyumlu ve sistematik bir bütün haline getirir. Bir kültür unsurundaki değişiklik diğerlerini de etkilemektedir.
- Kültürel sistemin öğretileri toplumsaldır. Bireylerin toplum içinde zamanla geliştirdiği uyulması gereken davranış kalıplarıdır.
- Kültür toplum bireylerinin davranış ve algılarını şekillendirir, bir takım konularda varılacak kararları etkiler.
- Kültür, ideal veya idealleştirilmiş kurallar sistemidir. İdeal olan; toplumun bütünü tarafından kabul edilmiş olandır, ancak tüm bireylerin bu kurallara tam anlamıyla uygun davranması güçtür.

2.3.2. Kültürel süreçler

Farklı kültürel çevreler çoğu zaman farklı şekillerde davranmayı gerektirmektedir. Bir toplumsal kültür ortamına uygun olan strateji, yapı ve teknolojiler bir diğerinde başarısızlığa yol açabilmektedir. Bu yüzden çok kültürlü işletmeler ve kültürel  evre arasındaki ilişkileri yönetebilmek için kültürel süreçleri doğru algılamak, belirlemek ve uygun adaptasyonu sağlamak gerekmektedir (Coşut, 2005: 62).

Kültürleme (Enculturation)

Kültürleme bireylerin toplumsal kültürlerini öğrendiği ve sosyal  evre içerisinde devamlı eğitildiği bir kültürel süreçtir. Toplum bilimciler uzun bir süreci kapsadığından k lt rlemeyi sosyalizasyon/toplumsallaştırma olarak adlandırmaktadırlar. Bireyin doğumundan itibaren ait olduğu toplumun ulusal kültür unsurlarını öğrendiği kültürleme süreci; ailede başlamakta, okulda ve sosyal çevreyle etkileşim ile hayat boyu sürmektedir. Bireyin tüm hayatı boyunca devam eden bu süreç, bireyin kolayca değiştiremeyeceği kişiliğinin oluşmasında da önemli bir etkindir (Coşut, 2005: 57).

Kültürel Aktarım

Bir toplumda var olmayan kültür öğelerin ve gerekli yeniliklerin başka kültürel ortamlardan aktarılmasıdır. Başka bir toplumdan kültürel aktarım yapılması; toplumu belli bir durum veya

koşula uydurmak adına gerçekleştirilmektedir. Kültürleme uzun ve zorlu bir süreç olduğundan; kültürleri ayrı olsa da kültür öğeleri açısından fazla farklılık göstermeyen ve devamlı etkileşimde bulunan toplumların kültürleri aktarılmalıdır. Kültürel aktarım, başka bir toplumun kültürünün öğrenilmesi sürecidir (Dalgün, 2011: 27).

Kültürleşme (Acculturation)

Kültürleşme kavram olarak kültürlemenin tersidir. Kültürleme ait olunan ulusun toplumsal kültüründen öğrenilenlerin tümünü kapsarken; kültürleşme başka toplumların kültürel unsurlarının öğrenildiği veya bir kısmının aktarıldığı, farklı toplumların devamlı olarak birbirinden etkilendiği bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Coşut, 2005: 59).

Kültürel Özümseme (Assimilation)

Kültürleşme kültürel özümsemenin tamamlayıcısıdır; ancak onun kadar geniş bir kapsam içermemektedir. Kültürleşme ile farklı kültür öğelerinin aktarıldığı toplum, diğer toplumun kültürünü tamamen özümsememektedir. Kültürleşme sürecinde bir takım kültür öğeleri aktarılırken bir takım öğeler eski şeklini korumaya devam etmektedir. Kültürel özümsemede ise; yeni kültürel unsur ve uygulamaların bütünüyle benimsenmesi, eski kültür unsurlarının yok olması söz konusudur (Uzunçarşılı Soydaş, 2001: 120).

Kültürel Yayılım (Diffusion)

Belli bir toplumda maddi ve manevi öğelerin sürekli olarak yayılması durumudur. Başka bir toplumun kültürel özelliklerinin yayılması sonucunda kültürel değişim doğal ve adım adım gerçekleşmektedir. Özellikle teknolojik ilerlemelerin kültürlere adaptasyonu, çoğunlukla kültürel yayılım ile sağlanmaktadır (Wild vd., 2003: 47).

Toplumsal / Kültürel Değişim

Kültür değişimi sadece teknolojik ve ekonomik değişmeyi değil, bilgi, inanç ve davranış biçimlerindeki değişmeyi de kapsamaktadır. Dinamik kültür öğelerine sahip her kültür zaman

içerisinde değişir; ancak bu değişimin yönü, hızı ve biçimi her topluma göre farklılık göstermektedir. Çevre ve nüfus değişimi, tarihsel olaylar gibi bir takım kültür ile birebir ilişkili olmayan öğeler de kültürel değişime neden olabilmektedir (Erdoğan, 1997: 175).

Kültür Şoku

Başka bir toplumda çalışacak bireyler (expat), kendilerini ve ailelerini bu büyük kültür değişimi için ne kadar iyi hazırlamış olurlarsa olsunlar, belli bir oranda ve kendilerine özgü bir şekilde kültür şoku yaşamaktan kaçınamayacaklardır. Kültürel uyumun daha kısa sürede sağlanıp, expatların çalışacakları topluma adaptasyonunu verimli hale getirerek kültür şokunu önlemek için kültürler arası eğitimin önceden verilmesi gerekmektedir (Demirkan, 2007: 26).

2.4. Kültürün İnsan Davranışlarına Etkisi

Çoğu zaman dile getirilmese de aslında kültür, insan davranışlarının köklerini oluşturmakta (Hüseyinova, 2006: 33) ve ortak bir referans çerçevesini temsil etmektedir (Demirkan, 2007: 25). Kültürel birikim erken çocukluk dönemlerinden başlamaktadır. Ebeveyn ve diğer aile üyeleri ya da kurumlar temelinde çocuğun hayatına giren bireyler ya da gruplar onun toplumsal farklılıkları algılayışını biçimlendirir (Swartz, 1997: 76).

Kültürün hem bireylerin davranışlarını etkileyen hem de yönlendiren bir olgu olması ve eylem ya da olguların gerçekleşme biçimlerini içermesi, kültürün içinde barındırdığı değerler aracılığıyla olmaktadır. Kültürün karakteristiği değer yüklü ve tarihsel olmasıdır. Çünkü Rickert (1910)'ın da vurguladığı gibi, kültürler değer dolu gerçeklikler ve “nakledilebilir mülkiyetler”dir. Her toplum kendine özgü kültürel değerleri yapısında barındırır. Bu anlamda kültürel değerler özerk kabul edilerek, toplum ve bireyler üzerinde oynadığı rol çerçevesinde değerlendirilmelidir. Buna karşılık kültürün özünü oluşturan değerlerin sabit olduğu ve kültürün daima değerleri içerdiği unutulmamalıdır (Sepetçi, 2011: 16).

Kültür, inançları, gelenekleri, değerleri içerdiğinden, bireyler de kültürel değerler, gelenekler, toplumsal kurumlar, davranış ve düşünce kalıplarıyla denetlenen bir biçimde dünyayı görmektedirler. Böylece Lumsden ve Singh (1990)'ın da dikkat çektiği gibi, insan aklının

ürünü olan kültür, tarihselliği yapısında bulunduran, örgütsel bir yapısı olan, değerlerle bütünleşmiş bir olgu olarak ele alındığında, onun insan davranışlarıyla ne kadar iç içe olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Çünkü daha önce de vurgulandığı gibi “kültür, öğrenilmiş her davranışın içinde vardır” (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 255). Birey kültür aracılığıyla toplumsal değerleri anlar, içselleştirir ve yaşamın duygusal, pratik yanlarının üstesinden gelebilir (Sepetçi, 2011: 17).

Dolayısıyla kültür bir toplum içerisindeki bütün bireylerin kişiliklerini, kendilerini ifade etme, duygularını gösterme ve düşünme şekillerini, nasıl hareket ettiklerini, problemlerini nasıl çözdüklerini; hatta (Hall, 1989: 16-17) şehirlerini ya da ulaşım sistemlerini nasıl planladıklarını, ekonomi ve hükümet sistemlerini nasıl bütünleştirdiklerini de etkilemektedir.

2.5. Kültür ve Spor

Çok yönlü düşünen, doğruyu, güzeli arama heyecanı duyan, çevresiyle birlikte yaşama sevincini paylaşan insan, kültürün kaynağıdır. Kültür, uygarlaşmayı hızlandırır, olanaklardan en isabetli biçimde yararlanmayı sağlar. Kültürü göz ardı eden toplumlar, yaşamsal değerlerinin körelmesine, insancıl duygularının işlevsiz kalmasına neden olurlar. Siyasal erkin kültüre, sanata ve spora tutarsız yaklaşımı, amaçları bakımından yoz, yönlendirme açısından yetersiz, çağdaşlaşma yönünden işlevsiz bir ortam yaratmıştır.

Kültür, her zaman olumlu gelişmelerin lokomotifidir. Kültürsüzlük ise, kitleleri yanlış koşullandırmalara iter. Yanlış koşullanan toplum da, başkaları tarafından yönlendirilen, kendi öz sorunlarına sahip çıkamayan bir konumdan kurtulamaz. Ülkelerin kültürel genel yapısını bu gibi olgular belirler (Karasüleymanoğlu, 1995: 54-55).

Kültür, bir toplumun hayat tarzı olarak karakterize edilen ve bilgi, inanç, gelenek, örf, âdet, sanat, ahlak, araç-gereç, teknik vb. maddi ve manevi unsurlardan oluşan karmaşık bir bütündür. Bir sosyal gruba ya da topluma ait olan, kuşaktan kuşağa aktarılan ve insanlar tarafından oluşturulan maddi ve maddi olmayan ürünler bütünüdür (Kızılçelik ve Erjem, 1992: 271).

Kültür; yeryüzünde beşerî hayatın başlangıcından bugüne kadar insanoğlu tarafından üretilmiş olan her şeydir (Demir ve Acar, 1997: 143).

Kültür konusunda çeşitli tanımlamalar yapılmış olmakla birlikte bu tanımların en ünlüsü Edward Taylor'a aittir.

Bu tanıma göre, “Kültür, ya da uygarlık, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği (kazandığı) sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür” (Güvenç, 1984: 102).

Bir halkın kültürü onu başka topluluklardan ayıran kendisine has davranış tarz ve şekillerden ve bunların temelinde bulunan tanzim edici inançlar kıymetler normlardan teşekkül eder (Turhan, 1983).

Kültür sosyal bir olaydır ve kuşaktan kuşağa öğrenme yoluyla geçer. Kültür bir milletin ideallerini sosyal kişiliğini oluşturan bir süreç bir birikimdir. Kültür toplumu çağın ihtiyaçlarına göre geliştiren ve değiştiren bir sistemdir (Nirun, 1986).

Çağımız, ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelerin en yoğun olarak yaşandığı bir çağdır. Her sosyal kurum gibi, spor da bu gelişme ve değişimlerden büyük çapta etkilenmektedir.

Spor, sosyal ve dinamik karakteriyle kitlelerin büyük çapta ilgisini çekmekte, sağlığın simgesi, barışın, dostluğun ve kültürel yakınlaşmanın odak noktası olarak kabul edilmektedir. Spor sektöründeki büyük gelişmeler, sporun ideal ve amaçlarında büyük çaplı değişiklikler meydana getirmiştir. Çağımızın modern toplumlarının kültüründe artık spor, bir boş zaman uğraşı, bir sağlık ve zinde kalma aracı, bir oyun eğlence olma özelliğinin ötesinde, büyük bir ekonomik sektör olarak gelir kapısı, reklam, ticari beklenti, uluslar arası propaganda aracı, millî bütünlüğün simgesi, eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır (Coakley, 1986: 287).

Kültürün oluşumunda, insan temel faktördür ve insanın oluşturduğu her şey kültür olarak adlandırılmaktadır. Spor da insan tarafından oluşturulan, geliştirilen bir olgu olduğuna göre doğal olarak kültürel bir faaliyet olarak nitelendirilebilir.

Öztürk’ün McPherson’dan aktardığına göre ise “spor özellikle toplum bilimlerinde bir ya da daha fazla yapıda bulunabilme özelliğini taşıdığından popüler kültürün bir parçasıdır. Aynı zaman da spor üretildiği, tekrar şekillendirildiği ve sıradan iletişim sistemleri ile aranılabilirdiğinden genel anlamda kültürün bir parçasıdır” (Akt: Öztürk, 1998: 85-86).

Spor bir kültür olayıdır ve buna bağlı olarak kültürlerin şekillenip gelişmesinde de etkili bir araçtır. Bunun yanı sıra sporda, kültürün izlerini görmek de her zaman için mümkündür.

Spor ile kültür arasında, sporun kendi kültürü içerisinde özel bir dil oluşturacak kadar yakın bir ilişki vardır (Bingölçe, 2005: 20-30).

Spor kültürünün kendi jargon dili, gündelik hayatta farklı anlamlar taşıırken, spor kültüründe çok farklı kullanımlar sergilemektedir. Ancak spor kültürü tarafından ortaya konulan ‘spor dili’; kelimelerini, sözcüklerini gündelik hayata ait dilden almaktadır. Bu noktada spor kültürü ve toplumsal kültür arasında bir bağ bulunduğu söylenebilir. Bu bağ öylesine kuvvetlidir ki, iki kültür arasında bilgi alışverişinin olması son derece doğaldır (Kahraman, 1997: 22).

Spor, modern kültürün gerekli, önemli bir bölümüdür ve eğitim sürecinde önemli görevler üstlenir. Spor, hem kültür fiziksel aktivite hem de bir yarışmadır (Kılıcıgil, 1988: 8-9).

Sportif faaliyetler içerisinde kültürel unsurlara her zaman rastlanılmaktadır. Özellikle milli sporlarımızdan olan güreş, kültürümüzden parçalar tasıma konusunda ön safhadadır.

Örneğin, kırk pınar güreşlerinde ağa; köylere, kasabalara ve ünlü pehlivanlara “Kırmızı Dipli Mum göndererek, panayırın hangi gün başlayacağı bildirir” (Kahraman, 1997: 22).

Kültür, sporun içerisine o kadar çok etki etmiştir ki, bu etkilerin farkına varmamız son derece güçtür. Özellikle Türk Sporunu ve Türk Kültürü’nde, bu alanda zengin anlatımlar bulunmaktadır.

Çünkü kültür konusuna son derece önem veren uygarlığımız, tarihin her döneminde sporsal aktivitelere katılmış ve bu aktiviteleri gündelik hayatın ya da başka bir ifade ile kültürün sıradan bir parçası haline getirmiştir.

Kültürün sporla iç içe geçmiş olması sadece Türk Toplumuna has bir özellik değildir. Diğer toplumlarda da bunun izlerini görmemiz mümkündür (Bellos, 2003: 197-203).

Spor, kültürel bir takım işlevleri de yerine getiren araçlardan bir tanesidir. Bunlardan bir tanesi farklı kültürlerin tanınmasında sporun, aracı kurum işlevi görmesidir. Örneğin olimpiyatlar, dünya kupası karşılaşmalarında, o yörelerin toplumsal yapısı, kültürleri hakkında daha fazla bilgi edinmekteyiz.

“Spor müsabakaları kültürel teması gerçekleştiren, organizasyonlar içinde yer almaktadır. Özellikle belli bir süre devam eden turnuvalar, dünya şampiyonaları, olimpiyat oyunları, düzenlendikleri yerlerin yemek yeme alışkanlıkları, halk oyunları, folk müziği tarihi ve turistik yerlerin tanıtılmasına da imkân verdiğinden, değişik kültürlerin tanınması için önemli fırsatlardır” (Sedef, 1999: 22).

“Spor bir doğal olgu değildir. İnsan tarafından oluşturulmuş, yaratılmış, geliştirilmiş, düzenlenmiş gerekli görüldüğünde yeniden düzenlenecek ve geliştirilecek olan yapay bir olgudur. Spor; bir kültür olayıdır. Spor insanla vardır” (Erdemli, 2002: 3).

Spor kültür birikimden kaynaklanan sosyal alışkanlıklardan biridir. Düzenli ve sağlıklı hayatı öngörür. Bireylere ve toplum dinamizm kazandırır. Ruhsal ve bedensel güçlenmeyi kapsar. Yaşama sevincini geliştirir dostluğu pekiştirir. Sürekli güçlü olmayı amaçlayan davranış ve alışkanlıklar sporun kültür boyutunu oluşturur (Yetim, 2008: 157).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, İran ve Türkiye’deki yarışmalara giden takım ve bireysel sporcularının kültürel bakış açılarını, sporcu görüşlerine göre betimlemeyi amaçlayan bu araştırmada nicel verilere dayalı survey modeli uygulanmıştır (Moghimi, 2011: 184-187).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2012-2013 yılında İran’ın Tabriz şehrindeki 10000 ve Türkiye’nin Ankara şehrindeki 12000 uluslararası-ulusal, il-ilçe kulüp ve okul yarışmalarına ve müsabakalarına katılan bireysel ve takım sporcuları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise, 2012-2013 yılında İran’ın Tabriz şehrindeki yarışmalara katılan ve tabakalama örneklem yöntemiyle ulaşılan 400 sporcu ve Türkiye’nin Ankara şehrinden yarışmalara katılan 390 sporcu olmak üzere toplam 790 sporcudan oluşmaktadır. Sporcular yüzme, tenis, boks, taekwan-do, futbol, voleybol, hentbol ve basketbol oynayan uluslararası-ulusal, il-ilçe kulüp ve okul yarışmalarına en az bir kez katılmışlardır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanmasında; kişisel bilgi formu (Ek 1: Anket), (Ek 2: Hofstede’in kültürel bakış ölçek formu) (Dorfman ve Howell, 1990: 670) ve (EK 3: Araştırma Şematik Tasarımı) kullanılmıştır. Veri toplama araçları tek form haline getirilerek birlikte uygulanmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Bağımsız değişkenler ile ilgili bilgi toplamak üzere, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu; kişisel bilgilere ilişkin (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, spor türü, yarışmaya hangi düzeyde katıldığı, sportif deneyim) bilgileri kapsamaktadır. Bilgi formu 7 sorudan oluşmaktadır. Sporcuların kendilerini baskı halinde hissetmemeleri için isim ve soyadı yazmalarının gerekli olmadığı belirtilmiştir.

3.3.2. Hofstede'in kültürel bakış ölçek formu

Araştırmada İran ve Türkiye sporcuları arasındaki kültürel yönetim fikirlerinin anlaşılması ile ilgili olarak Hofstede tarafından geliştirilen ve dört alt boyutu olan Hofstede'in kültürel bakış ölçeği kullanılmıştır (Schermerborn, 1993).

Hofstede'in dört milli kültür boyutu: Dişiliğe karşı erillik 9, toplumculuğa karşı bireycilik 5, belirsizlikten kaçınma 5 ve güç mesafesi 6 olmak üzere toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beş seçenekli (0 tamamen katılıyorum, 1 katılıyorum, 2 kararsızım, 3 karşıyım, 4 tamamen karşıyım) likert tipi yanıt skalası kullanılmıştır. Milli kültür alt boyutlarını şöyle açıklanabilir (Hui, 1998: 17-36).

Dişiliğe karşı erillik

Hofstede'e göre, eğer bir toplumda atılganlık, para elde etme ve materyalist eğilimler egemen değerler olarak öne çıkıyorsa, insana verilen önem arka planda kalıyorsa, bu toplumların egemen değerlerinin erkek kültürünü öne aldığı söylenebilir. Dişi kültürün göstergeleriye, insanlar arası ilişkilere ve insana verilen önem, yaşamın genel niteliğini önde tutmak biçiminde ortaya çıkmaktadır. Toplumlarda geleneksel anlamda dişilikle ilişkilendirilen kavramlar şefkatli, merhametli, nazik, sadık, çocuklara karşı sevgi dolu olmak benzeri değerleri içermektedir (Bakan, 2006).

Toplumculuğa karşı bireycilik

Bireysellik ve toplulukçuluk birçok yönü olan kavramlardır. Bu kavramların anlamları farklı hedef gruplarına ve farklı toplumsal ilişkilere göre değişkenlik gösterir. Yaşam koşulları ve toplumsal gereksinimlerdeki farklılaşmalar da birçok bireysellik ve toplulukçuluk çeşidinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Büyüköztürk, 2011).

Belirsizlikten kaçınma

Bir toplumda veya örgütte bireylerin belirsiz ve değişken durumlar karşısında kendilerini nasıl hissettikleri ve bunlardan kaçınmak için neler yaptıkları ile ilgilidir. Bir toplulukta yaşayan insanların belirsizlikten kaçınma eğilimleri yüksekse, yaşamı daha güvenli hale getirmek amacıyla iş güvencesini ve yazılı kuralları artırma; farklı düşünce ve davranışlara karşı çıkıp, mutlak doğrulara yönelme kaçınılmaz olacaktır. Bu tür örgütlerde bireyler kural merkezlidir, tek doğru yöneticiye aittir, örgütsel yaşam olduğu gibi kabul edilir. Yeniliklere karşı direnç vardır ve çalışanlar, sürekli meşgul olmalıdırlar (Büyüköztürk, 2011).

Güç mesafesi

Bir ülke içindeki kurum ve örgütlerin daha kuvvetsiz üyelerinin gücün eşitsiz dağılmasını ne ölçüde bekledikleri ve bunu kabul etmeye ne ölçüde yakın olduklarını” temsil ettiğini öne sürmüştür (Randal vd., 1996).

3.4. Hofstede’in Kültürel Bakış Alt Ölçekleri

3.4.1. Dişiliğe karşı erillik:

1. Ortam bir erkek tarafından yönetilirse genelde etkili olacaktır.
2. Erkekler profesyonel bir yükselme rotasına sahip olmaya, kadınlardan daha fazla önem verir.
3. Kadınlar işlerinde kendilerini yükseltmeye ve tanımaya erkekler kadar değer vermez.
4. Kadınlar erkeklere nazaran arkadaşça bir ortam da çalışmaya daha fazla değer verir.

5. Erkekler genellikle sorunları mantıksal inceleme ve analizlere dayanarak çözer. Oysa kadınlar problemleri genelde yüzeysel olarak çözerler.
6. Kurumsal problemleri çözmekte normal olarak güçlü olma ve aktif bir yöntem kullanmak gerekir bunu da erkekler yapabilir.
7. Bir kurumun yüksek yöneticiliğini üstlenmede, öncelik kadınla değil bir erkektir.
8. Bazı meslekleri her zaman bir erkek kadından daha iyi yürütebilir.
9. Kadınlar mesleklerinin sosyal yönlerine, insanın işte yükselmesinden daha fazla ilgi gösterir.

3.4.2. Toplumculuğa karşı bireycilik:

10. Bir kişi, grubun hayır ve rahatını dikkate almadan sırf kişisel amaçları peşinde olmamalı.
11. Bir yönetici için gruptaki bireylerde vefa, darlık ve göreve değer verme duygusunu yükseltme önemlidir.
12. Bireyin, çalışarak grupça kabullenmesi gösterdiği performansın bizzat kendisi tarafından kabul edilmesinden daha önemlidir.
13. Bireysel ödüllerin önemi grupça rahatlıktan daha azdır.
14. Grupça başarılı olma bireysel başarıdan daha önemlidir.

3.4.3. Belirsizlikten kaçınma:

15. Kendilerinden neler beklendiğinin bilicinde olmaları için, mesleksen genelgeler ve gerekçelerin açıklanması bireyler için önemlidir.
16. Yöneticiler çalışanlardan emirlere ve yöntemlere uymalarını bekler.
17. Kurallar önemlidir, çünkü çalışanlara kurumun kendilerinden olan beklentiyi açıklar.
18. Standart olan uygulamalı yöntemler, iş esnasında çalışanlar için yararlıdır.

19. Uygulamalı genelgeler, iş esnasında önemlidir.

3.4.4. Güç mesafesi:

20. Bir yetkili için, çalışanlarıyla ilgilendiğin de kendi güç ve yetkisini vurgulaması gerekir.

21. Yöneticiler çalışanlarının fikirlerini titizlikle ve devamlı araştırmamalı.

22. Bir yönetici kendi elemanlarıyla iş ortamı dışında, yakından irtibatta bulunmamalı.

23. Elemanlar kendi yöneticilerinin verdiği kararlara karşı çıkmamalı.

24. Yöneticiler çalışanlarını önemli ve zor görevlerle görevlendirmemeli.

25. Yöneticiler kararların çoğunu elemanlara danışmadan almalı.

3.5. Anketin Geçerlilik Güvenilirlik Çalışmaları

Bontempo ve arkadaşları (1990) ölçeğin güvenilirlik katsayılarını: güç mesafesi boyutunda. 70, belirsizlikten kaçınma boyutunda. 81, bireycilik-toplumculuk boyutunda. 77 ve Erillik / Dişillik boyutunda ise. 86. olarak saptamıştır. Bununla birlikte Clugston ve arkadaşları (2000) ölçeğin boyutlarına ilişkin olarak AGFI uyum değerlerini; bireycilik-toplumculuk. 92, Eril / Dişil. 95, Belirsizlikten Kaçınma. 96 ve güç mesafesi boyutunda. 92 olarak tespit etmiştir. Hofstede geliştirdiği kültür boyutlarından hareketle geliştirilen ölçeklerin Türkiye’de uygulanmasında genelde alt boyutlardan bazıları seçilerek kullanılmıştır. Bazı çalışmaların Cronbach Alpha (α) değerleri incelendiğinde örneğin Macit (2010) bireycilik-toplumculuk boyutunda. 58, Belirsizlikten kaçınma. 76, Demir ve Okan (2009) ise Belirsizlikten Kaçınma. 69, Güç mesafesi. 66, Eril / Dişil. 48, bireycilik-toplumculuk boyutunda. 57 olarak belirlemiştir.

Orijinali İngilizce olan Ölçeğin dil uzmanları tarafından Türkçe çevirisi yaptırılmıştır. Daha sonra bu çeviriler bir araya getirilerek hepsinin ortak yönleri aranmış ve farklılık gösteren ifadeler, yapan kişiler ile görüşülerek ortak bir cümle haline getirilmiştir.

Ortaya çıkan ölçek formu uzman görüşüne sunulurak son hali verilmiştir. Aynı işlemler İran da tekrarlanmış ve ölçek burada Farsçaya çevrilmiş ve uygulanmıştır.

Bu araştırma için yapılan güvenirlik çalışmasında ölçeğin içsel tutarlılık katsayısı Cronbach alpha katsayılar hesaplanmış ve aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Çizelge 3.1. Cronbach’ın Alfa Katsayısı

	Cronbach’ın Alfa katsayısı	
	Türkiye	İran
Erillik - Dişillik	0,70	0,79
Bireycilik - Toplumculuk	0,70	0,76
Güç Paylaşımı	0,89	0,84
Belirsizlikten Kaçınma	0,79	0,75
Toplam	0,83	0,89

Bu araştırma için yapılan güvenirlik çalışmasında ölçeğin İran sporcuları arasında alt boyutlara ait Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayısı “Erillik – Dişillik” 0,79; “Bireycilik – Toplumculuk” 0,76; “Güç Paylaşımı” 0,84; “Belirsizlikten Kaçınma” 0,75 ve tüm anket için 0,89 olarak belirlenmiştir. Türkiye sporcuları arasında alt boyutlara ait Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayısı “Erillik – Dişillik” 0,70; “Bireycilik – Toplumculuk” 0,70; “Güç Paylaşımı” 0,89; “Belirsizlikten Kaçınma” 0,79 ve Tüm anket için 0,83 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam tutarlılık katsayısı **0,86** olarak hesaplanmıştır.

3.6. Verilerin Toplanması

Veriler, ilgili federasyonlar ve üniversitelerden kulüp yönetimlerine araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek ve anketin doldurulması için gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra sporcular ile görüşülerek anketin sağlıklı bir şekilde doldurulmasının önemi ve nasıl doldurulacağı hakkında bilgiler verilmiştir. Anketin doldurulması ve uygulanması sırasında gizlilik ilkesine bağlı kalınmış ve her bir uygulamanın süresi ortalama 15 dakika sürmüştür.

3.7. Veri Analizi

Verilerin analizinde araştırmanın alt problemlerine uygun olarak toplanan veriler elektronik ortamda bir veri tabanı oluşturularak kayıt altına alınmıştır. Araştırma grubunda yer alan Türkiye'deki sporculara uygulanan anketlerden 10 tanesi geri dönüş sağlanamadığı için değerlendirmeye alınamamıştır.

Veri toplama aracı, örnekleme giren sporculara araştırıcı tarafından uygulanmıştır. Çalışmada SPSS 16 programı kullanılmıştır. Sporculara ile ilgili bilgilerin değerlendirilmesinde frekans (f), yüzde (%) hesaplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde iki değişken için Ki-Kare testi kullanılmıştır. Araştırmadaki istatistiki analizler için anlamlılık düzeyi 0,05 ve 0,01 olarak ele alınmıştır.

3.7.1. Puanlama metodu:

A: 1,2,3,4,5,6,7,8,9 sorularının puanları birbiriyle toplanıp, 9'a bölünür. Toplam puan MF¹(Erillik-Dişillik) olarak kaydedilir.

B: 10,11,12,13,14 sorularının puanları birbiriyle toplanıp, 5'e bölünür. Toplam puan İC²(Bireycilik – Toplumculuk) olarak kaydedilir.

C: 15,16,17,18,19 sorularının puanları birbiriyle toplanıp, 5'e bölünür. Toplam puan UA³(Güç Paylaşımı) olarak kaydedilir.

D: 20,21,22,23,24,25 sorularının puanları birbiriyle toplanıp, 6'e bölünür. Toplam puan PD⁴(Belirsizlikten Kaçınma) olarak kaydedilir.

3.7.2. Sonuçların analizi:

A: Dişillığe Karşı Erillik

Elde edilen MF¹puanlarına göre; MF>3;erkek egemenlik kültürü vardır. MF<3;kadın egemenlik kültürü hâkimdir ve MF¹=3; kültürel denge durumu vardır.

B: Bireyciliğe Karşı Toplumculuk

¹ Masculinity Femininty

Elde edilen $\dot{I}C^1$ puanlarına göre; $\dot{I}C > 3$; toplumculuğa egemenlik kültürü vardır.

$\dot{I}C < 3$; bireycilik egemenlik kültürü hâkimdir ve $\dot{I}C = 3$; kültürel denge durumu vardır.

C: Belirsizlikten Kaçınma

Elde edilen UA^2 puanlarına göre; $UA > 3$; belirsizlikten kaçınma egemenlik kültürü vardır.

$UA^3 < 3$; belirsizlikten kaçınma egemenlik kültürü hâkimdir ve $UA = 3$; kültürel denge durumu vardır.

D: Güç dağılım

Elde edilen PD^3 puanlarına göre; $PD > 3$; güç dağılımında adaletsizliğin olduğunu göstermektedir. $PD < 3$; güç dağılımında adalet hâkimdir ve $PD = 3$; iki durumun ortasında denge vardır.

¹ Individualism Collectivism

² Uncertainty Avoidance

³ Power Distance

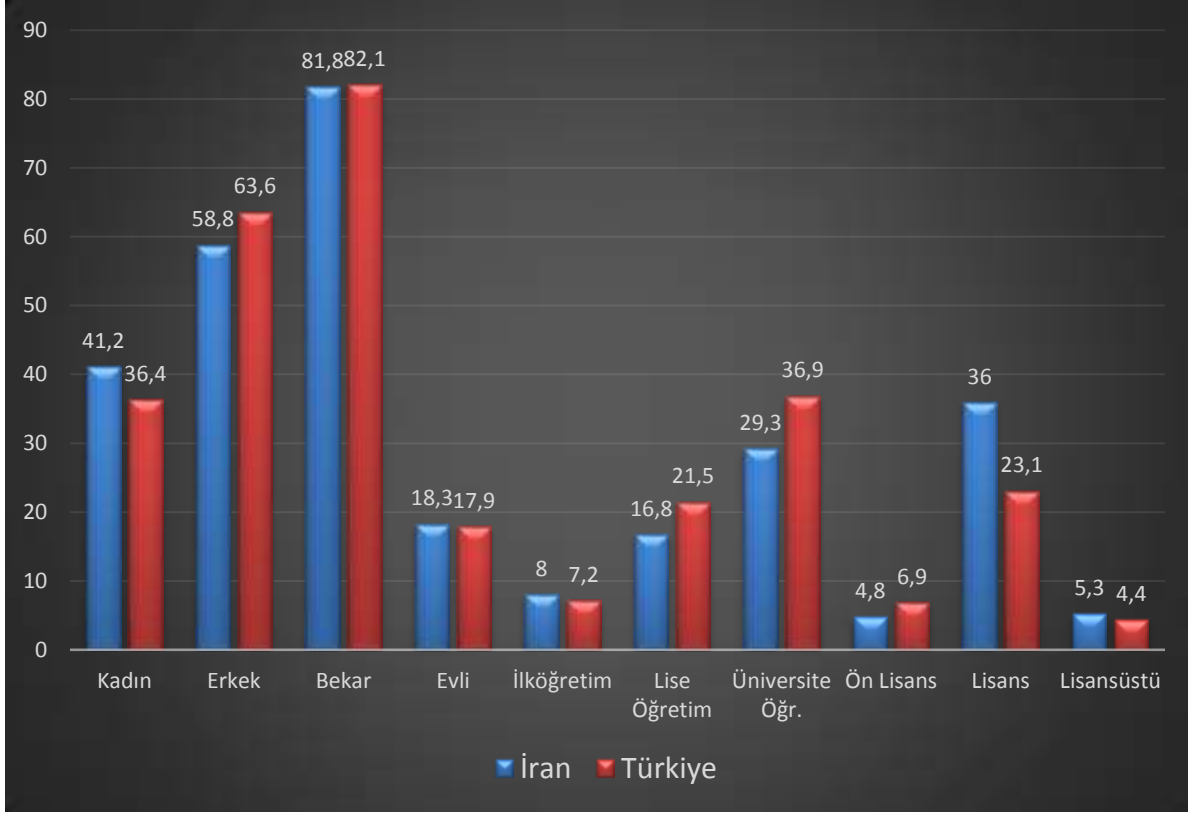
4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Çizelge 4.2. Katılımcıların demografik özellikleri Açısından Frekans ve Yüzde Dağılımı

Değişken			f	%
Cinsiyet	İran	Kadın	165	41,2
		Erkek	235	58,8
		TOPLAM	400	100,0
	Türkiye	Kadın	142	36,4
		Erkek	248	63,6
		TOPLAM	390	100,0
Medeni durum	İran	Bekâr	327	81,8
		Evli	73	18,3
		TOPLAM	400	100,0
	Türkiye	Bekâr	320	82,1
		Evli	70	17,9
		TOPLAM	390	100,0
Eğitim Durumu	İran	İlköğretim	32	8,0
		Lise Öğretim	67	16,8
		Üniversite öğr.	117	29,3
		Ön lisans	19	4,8
		Lisans	144	36,0
		Lisansüstü	21	5,3
		TOPLAM	400	100,0
	Türkiye	İlköğretim	28	7,2
		Lise Öğretim	84	21,5
		Üniversite öğr.	144	36,9
		Ön lisans	27	6,9
		Lisans	90	23,1
		Lisansüstü	17	4,4
		TOPLAM	390	100,0

İran sporcularının %58,8'inin erkek %41,2'si kadın, Türk sporcularının %63,6'sının erkek, %36,4'ünün kadın olduğu, sporcuların büyük bir kısmının bekar olduğu (İran %81,8, Türk %82,1), bununla birlikte İran sporcularının %8'i ilköğretim, %29,3'ü üniversite ve %5,3'ü

lisansüstü mezunu/öğrencisi iken, bu oran Türk sporcularda %7,2 İlköğretim, %36,9'u üniversite ve %4,4'ü lisansüstü şeklindedir.

Şekil 4.1. Katılımcıların demografik özellikleri Açısından Yüzde Dağılımı

Çizelge 4.3. Katılımcıların Spor Türüne Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

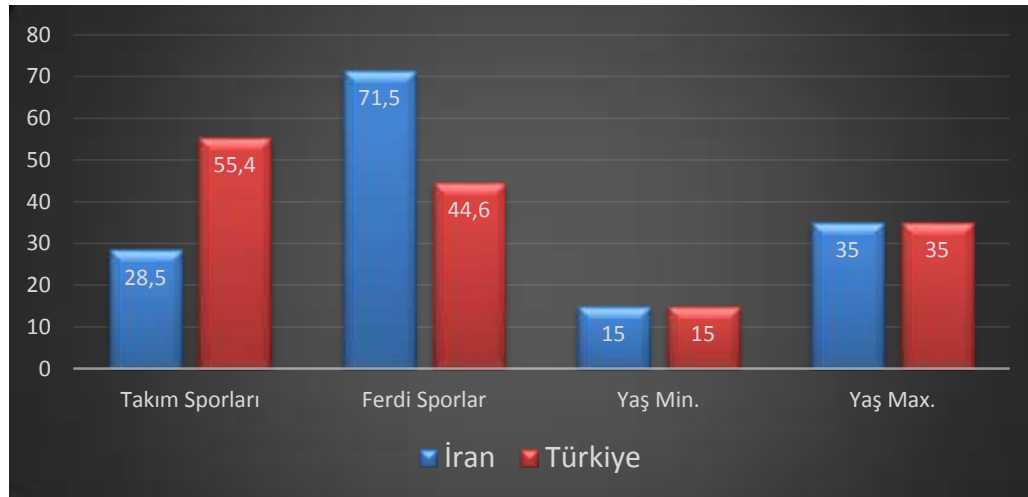
Değişkenler	Spor Türü	f	%
İran	Takım sporları	114	28,5
	Ferdi sporlar	286	71,5
	TOPLAM	400	100,0
Türkiye	Takım sporları	216	55,4
	Ferdi sporlar	174	44,6
	TOPLAM	390	100,0

Yukarıdaki çizelgeye bakıldığında, İran ve Türk sporcularının spor türü değişken dağılımları İran sporcularının %28,5'i takım sporlarında %71,5'i bireysel sporlarda faaliyet göstermektedir. Türk sporcularının ise %55,4'ü takım sporlarında ve %44,6'sı bireysel sporlarda yarışmalara katıldıkları görülmektedir.

Çizelge 4.4. Katılımcıların Yaş Değişkenine İlişkin Ortalama Değerler

Değişken	N	$\bar{X} \pm ss$	Min	Max.
İran	400	23,82 $\pm$ 4,19	15	35
Türkiye	390	23,16 $\pm$ 4,61	15	35

Çizelge 4.4’de katılımcıların yaş değişkenlerine bakıldığında her iki ülkede de minimum 15 ile maximum 35 yaş arasında oldukları görülmektedir. İran sporcularının yaş ortalaması 23,82 $\pm$ 4,19 yıl iken, Türk sporcularının bu oranı 23,16 $\pm$ 4,61 yıl olarak tespit edilmiştir.

Şekil 4.2. Katılımcıların Yaş Değişkeni ve Spor Türüne İlişkin Yüzde Dağılımı

Çizelge 4.5. Katılımcıların Kültürel Bakış Açılarına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Alt Boyut		N	X±ss
Erillik – Dişilik	İran	400	3,35±0,61
	Türkiye	390	3,04±0,71
Bireycilik - Toplumculuk	İran	400	3,61±0,80
	Türkiye	390	3,84±0,59
Güç Mesafesi	İran	400	3,70±0,78
	Türkiye	390	3,96±0,61
Belirsizlikten Kaçınma	İran	400	2,99±0,70
	Türkiye	390	3,05±0,72
Kültürel Bakış Açıları	İran	400	3,38±0,52
	Türkiye	390	3,40±0,41

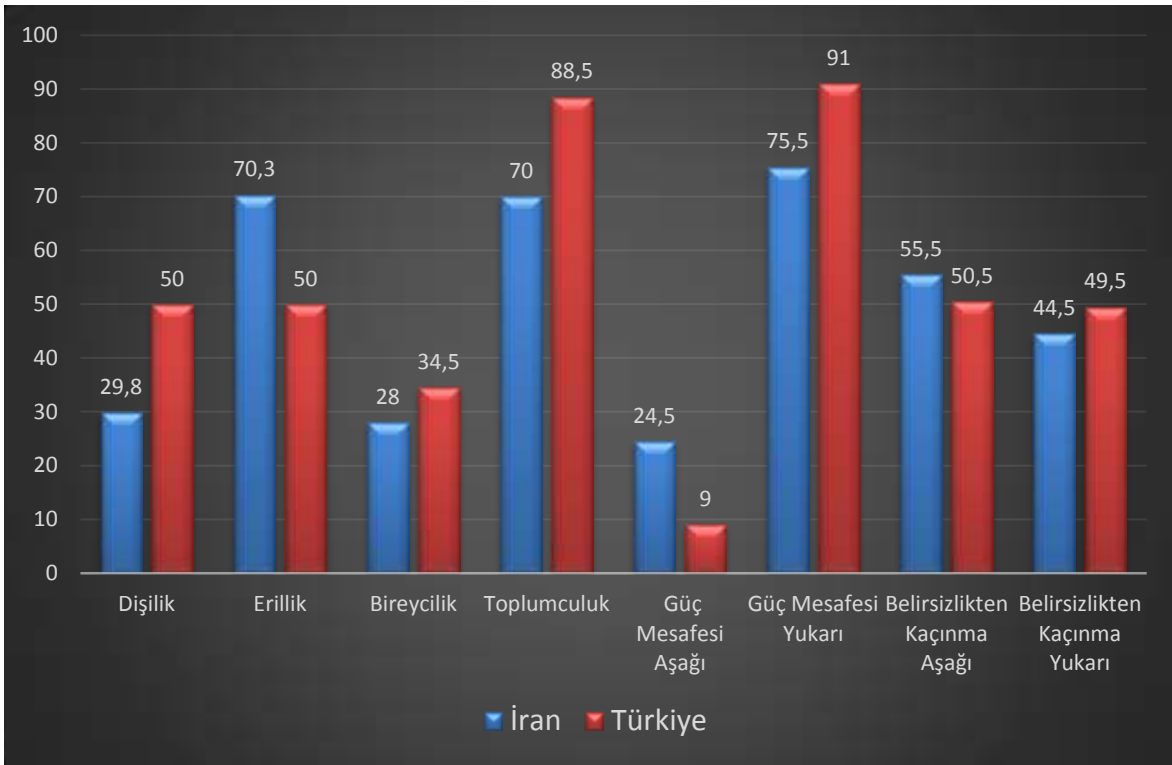
Katılımcıların kültürel bakış açılarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerlerine bakıldığında, İran sporcularının “Erillik – Dişilik” ortalamaları Türk sporcularına göre yüksek olup, Türk sporcularının ise “Bireycilik – Toplumculuk”, “Güç Mesafesi”, “Belirsizlikten Kaçınma” ve “Genel Kültürel Bakış Açıları” ortalamaları İran sporcularının ortalamalarında daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 4. 6. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarının Alt Boyutlarının Karşılaştırılması İçin Ki-Kare Testinin Sonuçları

Alt Boyut			f	%	N	X2	df	p
Erillik – Dişilik	İran	Dişilik	119	29,8	400	33,812	1	,000*
		Erillik	281	70,3				
	Türkiye	Dişilik	195	50,0	390			
		Erillik	195	50,0				
Bireycilik - Toplumculuk	İran	Bireycilik	112	28,0	400	33,604	1	,000*
		Toplumculuk	288	72,0				
	Türkiye	Bireycilik	45	34,5	390			
		Toplumculuk	345	88,5				
Güç Mesafesi	İran	Aşağı	98	24,5	400	33,996	1	,000*
		Yukarı	302	75,5				
	Türkiye	Aşağı	35	9,0	390			
		Yukarı	355	91,0				
Belirsizlikten Kaçınma	İran	Aşağı	222	55,5	400	1,972	1	,160
		Yukarı	178	44,5				
	Türkiye	Aşağı	197	50,5	390			
		Yukarı	193	49,5				

*p<0,05

Çizelge 4.6’da görüldüğü gibi, İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarının alt boyutlarından “Erillik – Dişilik”, “Bireycilik – Toplumculuk” ve “Güç Mesafesi” değerlerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar belirlenmiştir $p<0,05$. Türk sporcularının “dişilik”, “bireycilik- toplumculuk”, “güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma alt boyutundan” yukarı değişken değer yüzdeleri İran sporcularından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

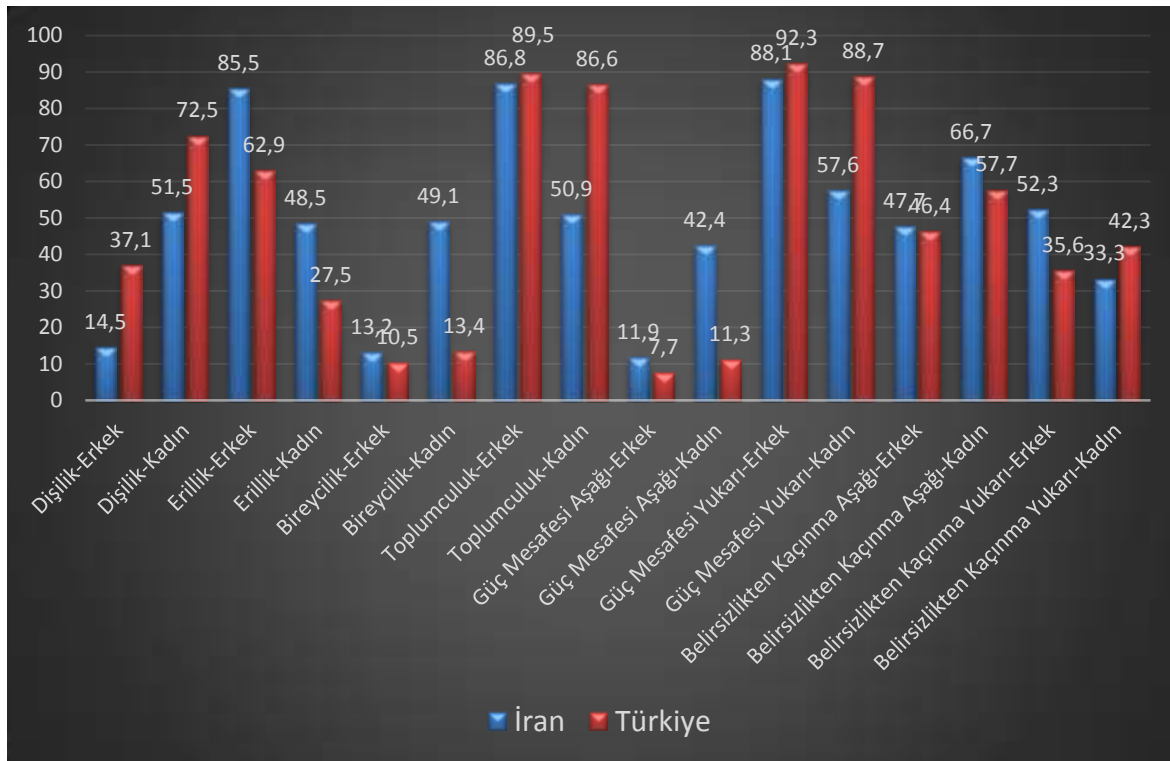
Şekil 4.3. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarının Alt Boyutlarının Yüzde Dağılımları

Çizelge 4.7. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarından Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Ki-Kare Testinin Sonuçlarına Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut			Cinsiyet	f	%	X ²	df	p
Erillik – Dişilik	İran	Dişilik	Erkek	34	14,5	63,660	1	,000*
			Kadın	85	51,5			
		Erillik	Erkek	201	85,5			
			Kadın	80	48,5			
	Türkiye	Dişilik	Erkek	92	37,1	45,361	1	,000*
			Kadın	103	72,5			
		Erillik	Erkek	156	62,9			
			Kadın	39	27,5			
Bireycilik - Toplumculuk	İran	Bireycilik	Erkek	31	13,2	61,969	1	,000*
			Kadın	81	49,1			
		Toplumculuk	Erkek	204	86,8			
			Kadın	84	50,9			
	Türkiye	Bireycilik	Erkek	26	10,5	,742	1	,389
			Kadın	19	13,4			
		Toplumculuk	Erkek	222	89,5			
			Kadın	123	86,6			
Güç Mesafesi	İran	Aşağı	Erkek	28	11,9	48,780	1	,000*
			Kadın	70	42,4			
		Yukarı	Erkek	207	88,1			
			Kadın	95	57,6			
	Türkiye	Aşağı	Erkek	19	7,7	1,438	1	,231
			Kadın	16	11,3			
		Yukarı	Erkek	229	92,3			
			Kadın	126	88,7			
Belirsizlikten Kaçınma	İran	Aşağı	Erkek	112	47,7	14,180	1	,000*
			Kadın	110	66,7			
		Yukarı	Erkek	123	52,3			
			Kadın	55	33,3			
	Türkiye	Aşağı	Erkek	115	46,4	4,674	1	,031*
			Kadın	82	57,7			
		Yukarı	Erkek	133	53,6			
			Kadın	60	42,3			

*p<0,05

Yukarıdaki çizelge incelendiğinde, İran sporcularının kültürel bakış açılarının alt boyutlarına ilişkin puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel anlamda bir farklılık olduğu belirlenmiştir $p<0,05$. Türk sporcularının ise, “Erillik – Dişilik” ve “Belirsizlikten Kaçınma” alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülürken $p<0,05$. “Bireycilik–Toplumsuluk” ve “Güç Mesafesi” puan ortalamalarında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır $p>0,05$.

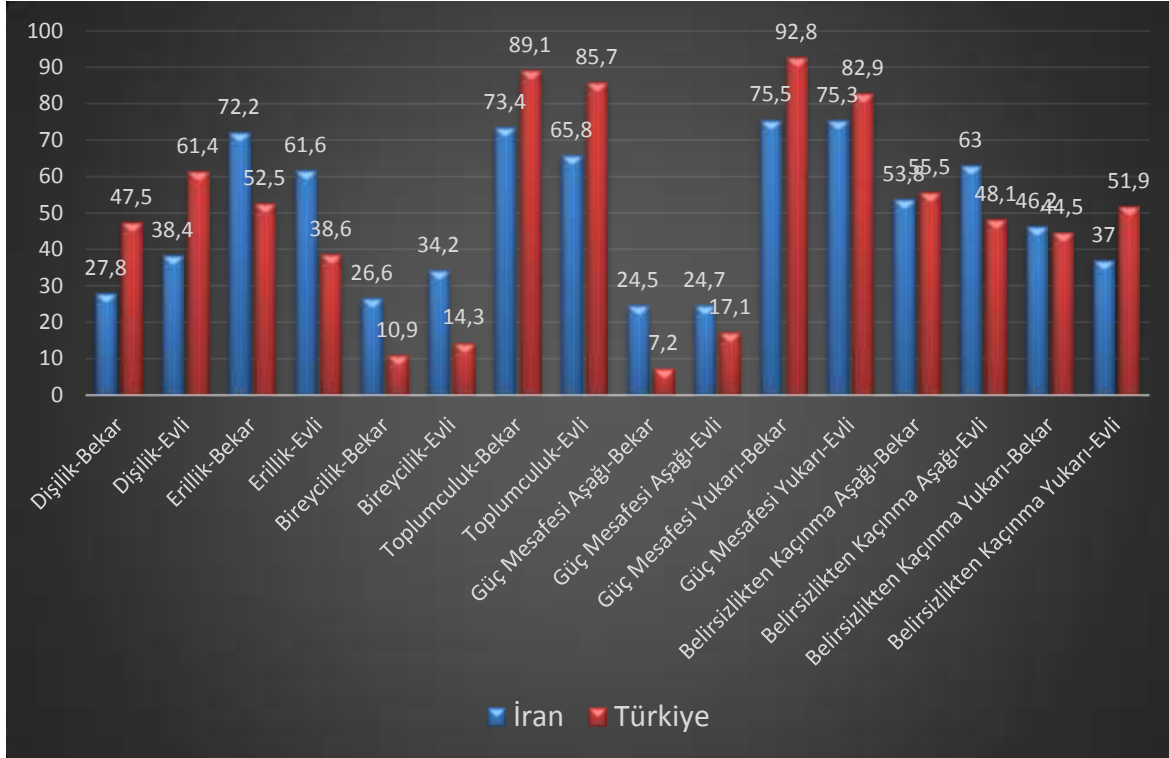
Şekil 4.4. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarında Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Yüzde Dağılımları

Çizelge 4.8. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarından Alt Boyutlarının Medeni Durum Değişkenine İlişkin Ki-Kare Testinin Sonuçlarına Görev Karşılaştırılması

Alt Boyut			Medeni Durum	f	%	X ²	df	p
Erillik – Dişilik	İran	Dişilik	Bekar	91	27,8	3,165	1	,075
			Evli	28	38,4			
		Erillik	Bekar	236	72,2			
			Evli	45	61,6			
	Türkiye	Dişilik	Bekar	152	47,5	4,457	1	,035*
			Evli	43	61,4			
		Erillik	Bekar	168	52,5			
			Evli	27	38,6			
Bireycilik - Toplumculuk	İran	Bireycilik	Bekar	87	26,6	1,728	1	,189
			Evli	25	34,2			
		Toplumculuk	Bekar	240	73,4			
			Evli	48	65,8			
	Türkiye	Bireycilik	Bekar	35	10,9	0,631	1	,427
			Evli	10	14,3			
		Toplumculuk	Bekar	285	89,1			
			Evli	60	85,7			
Güç Mesafesi	İran	Aşağı	Bekar	80	24,5	0,001	1	,972
			Evli	18	24,7			
		Yukarı	Bekar	247	75,5			
			Evli	55	75,3			
	Türkiye	Aşağı	Bekar	23	7,2	6,968	1	,008*
			Evli	12	17,1			
		Yukarı	Bekar	297	92,8			
			Evli	58	82,9			
Belirsizlikten Kaçınma	İran	Aşağı	Bekar	176	53,8	2,041	1	,153
			Evli	46	63,0			
		Yukarı	Bekar	151	46,2			
			Evli	27	37,0			
	Türkiye	Aşağı	Bekar	222	55,5	4,067	1	,044*
			Evli	154	48,1			
		Yukarı	Bekar	178	44,5			
			Evli	166	51,9			

*p<0,05

Çizelge 4.8’e bakıldığında, İran sporcularının kültürel bakış açılarının alt boyutlarına ilişkin puan ortalamalarının medeni durum değişkenine göre istatistiksel anlamda bir farklılık tespit edilmemiştir $p>0,05$. Türk sporcularının ise, “Erillik – Dişilik”, “Güç Mesafesi” ve “Belirsizlikten Kaçınma” alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmiştir $p<0,05$.

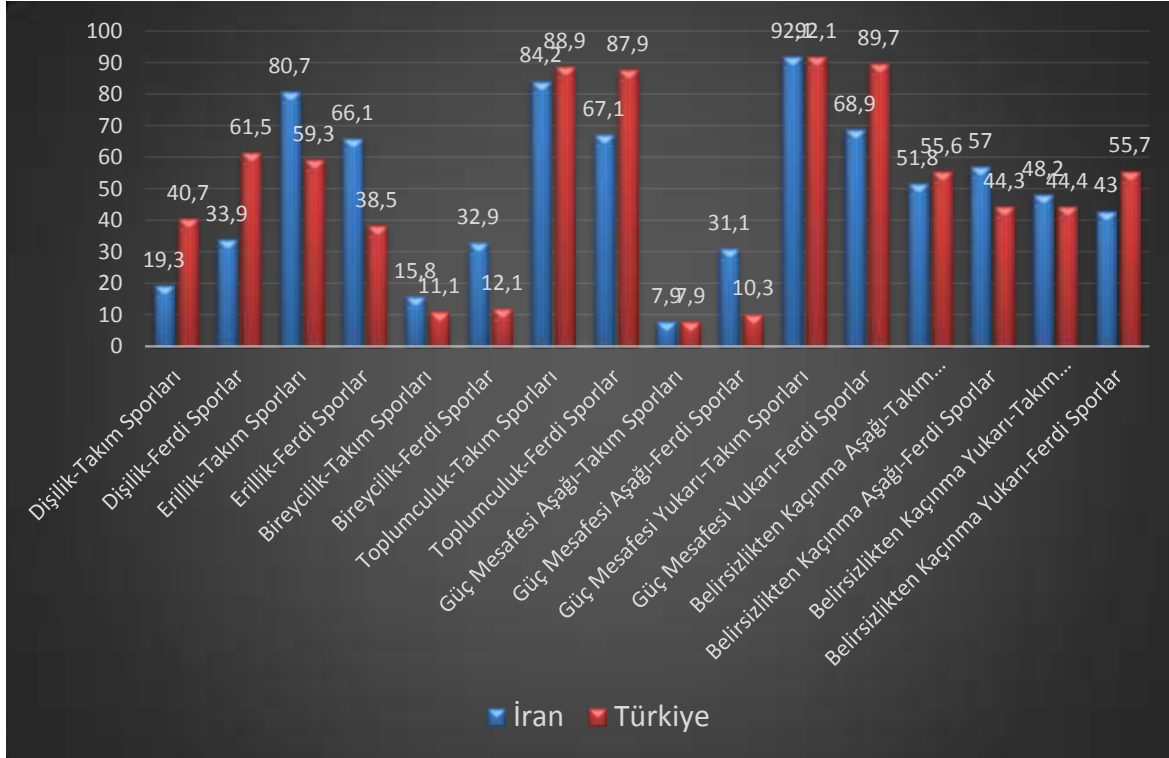
Şekil 4.5. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarından Alt Boyutlarının Medeni Durum Değişkenine İlişkin Yüzde Dağılımları

Çizelge 4.9. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarından Alt Boyutlarının Spor Türü Değişkenine İlişkin Ki-Kara Testinin Sonuçlarına Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut			Spor Türü	f	%	X ²	df	p
Erillik – Dişilik	İran	Dişilik	Takım	22	19,3	8,334	1	,004*
			Ferdi	97	33,9			
		Erillik	Takım	92	80,7			
			Ferdi	189	66,1			
	Türkiye	Dişilik	Takım	88	40,7	16,603	1	,000*
			Ferdi	107	61,5			
		Erillik	Takım	128	59,3			
			Ferdi	67	38,5			
Bireycilik - Toplumculuk	İran	Bireycilik	Takım	18	15,8	11,792	1	,001*
			Ferdi	94	32,9			
		Toplumculuk	Takım	96	84,2			
			Ferdi	192	67,1			
	Türkiye	Bireycilik	Takım	24	11,1	,087	1	,769
			Ferdi	21	12,1			
		Toplumculuk	Takım	192	88,9			
			Ferdi	153	87,9			
Güç Mesafesi	İran	Aşağı	Takım	9	7,9	23,767	1	,000*
			Ferdi	89	31,1			
		Yukarı	Takım	105	92,1			
			Ferdi	197	68,9			
	Türkiye	Aşağı	Takım	17	7,9	,722	1	,395
			Ferdi	18	10,3			
		Yukarı	Takım	199	92,1			
			Ferdi	156	89,7			
Belirsizlikten Kaçınma	İran	Aşağı	Takım	59	51,8	,906	1	,341
			Ferdi	163	57,0			
		Yukarı	Takım	55	48,2			
			Ferdi	123	43,0			
	Türkiye	Aşağı	Takım	120	55,6	4,925	1	,026*
			Ferdi	77	44,3			
		Yukarı	Takım	96	44,4			
			Ferdi	97	55,7			

*p<0,05

İran sporcularının kültürel bakış açılarının alt boyutlarına ilişkin spor türü değişkenine göre “Erillik – Dişilik”, “Bireycilik – Toplumculuk” ve “Güç Mesafesi” puan ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamda bir farklılık görülmüştür $p<0,05$. Türk sporcularının ise, “Erillik – Dişilik”, “Güç Mesafesi” ve “Belirsizlikten Kaçınma” alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmiştir $p<0,05$.

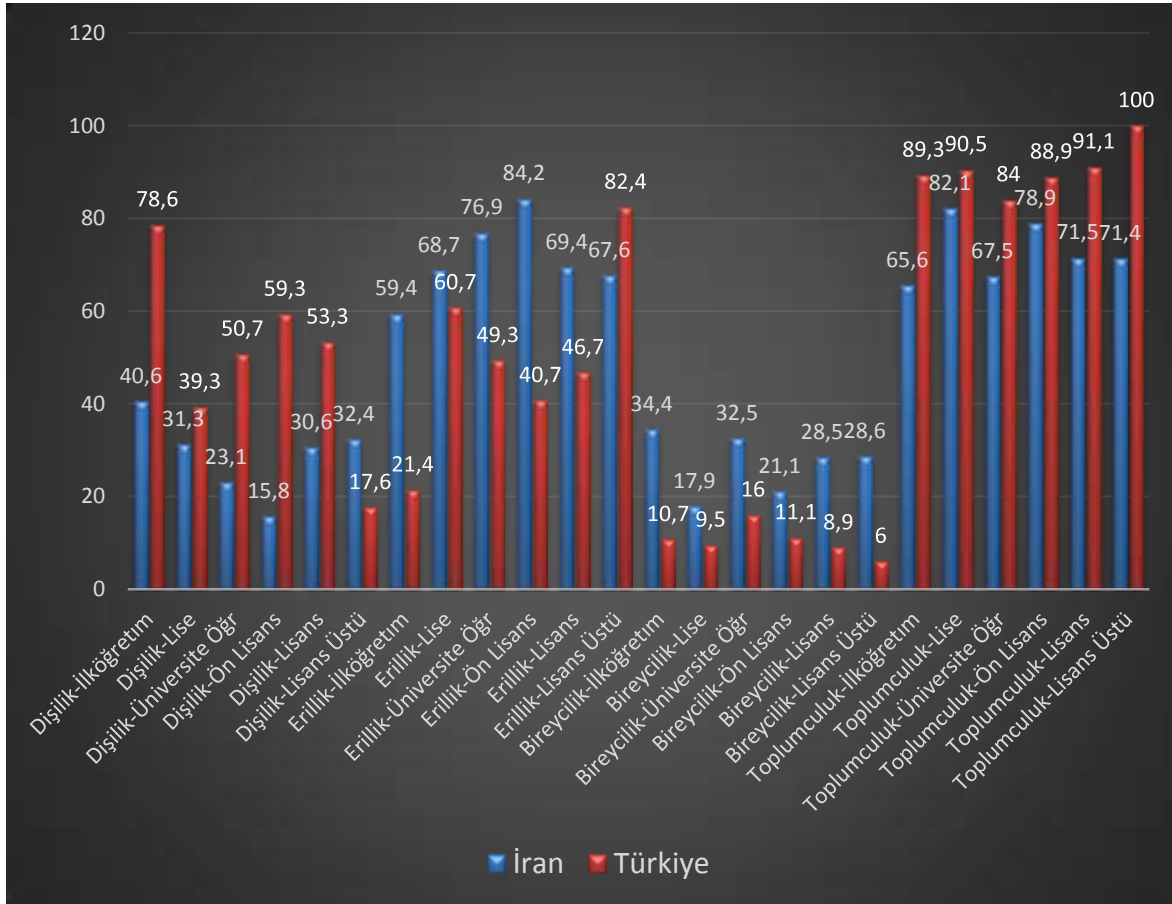
Şekil 4.6. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarında Alt Boyutlarının Spor Türü Değişkenine İlişkin Yüzde Dağılımı

Çizelge 4.10. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarından Erillik – Dişilik ve Bireycilik - Toplumculuk Alt Boyutlarının Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Ki-Kare Testinin Sonuçlarına Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut			Eğitim Durumu	f	%	X ²	df	p
Erillik – Dişilik	İran	Dişilik	İlköğretim	13	40,6	11,348	5	,045*
			Lise Öğretim	21	31,3			
			Üniversite ögr.	27	23,1			
			Ön lisans	3	15,8			
			Lisans Mezun	44	30,6			
			Lisansüstü	11	52,4			
		Erillik	İlköğretim	19	59,4			
			Lise Öğretim	46	68,7			
			Üniversite ögr.	90	76,9			
			Ön lisans	16	84,2			
			Lisans	100	69,4			
			Lisansüstü	10	47,6			
	Türkiye	Dişilik	İlköğretim	22	78,6	21,471	5	,001*
			Lise Öğretim	33	39,3			
			Üniversite ögr.	73	50,7			
			Ön lisans	16	59,3			
			Lisans	48	53,3			
			Lisansüstü	3	17,6			
		Erillik	İlköğretim	6	21,4			
			Lise Öğretim	51	60,7			
			Üniversite ögr.	71	49,3			
			Ön lisans	11	40,7			
			Lisans	42	46,7			
			Lisansüstü	14	82,4			
Bireycilik - Toplumculuk	İran	Bireycilik	İlköğretim	11	34,4	5,667	5	,340
			Lise Öğretim	12	17,9			
			Üniversite ögr.	38	32,5			
			Ön lisans	4	21,1			
			Lisans	41	28,5			
			Lisansüstü	6	28,6			
		Toplumculuk	İlköğretim	21	65,6			
			Lise Öğretim	55	82,1			
			Üniversite ögr.	79	67,5			
			Ön lisans	15	78,9			
			Lisans	103	71,5			
			Lisansüstü	15	71,4			
	Türkiye	Bireycilik	İlköğretim	3	10,7	5,967	5	,309
			Lise Öğretim	8	9,5			
			Üniversite ögr.	23	16,0			
			Ön lisans	3	11,1			
			Lisans	8	8,9			
			Lisansüstü	0	,0			
		Toplumculuk	İlköğretim	25	89,3			
			Lise Öğretim	76	90,5			
			Üniversite ögr.	121	84,0			
			Ön lisans	24	88,9			
			Lisans	82	91,1			
			Lisansüstü	10	100,0			

*p<0,05

İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından “Erillik – Dişilik” ve “Bireycilik – Toplumculuk” alt boyutlarının eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırıldığında, her iki ülke sporcularının arasında da “Erillik – Dişilik” değerleri istatistik anlamda bir farklılık olduğu tespit edilmiştir $p<0$.

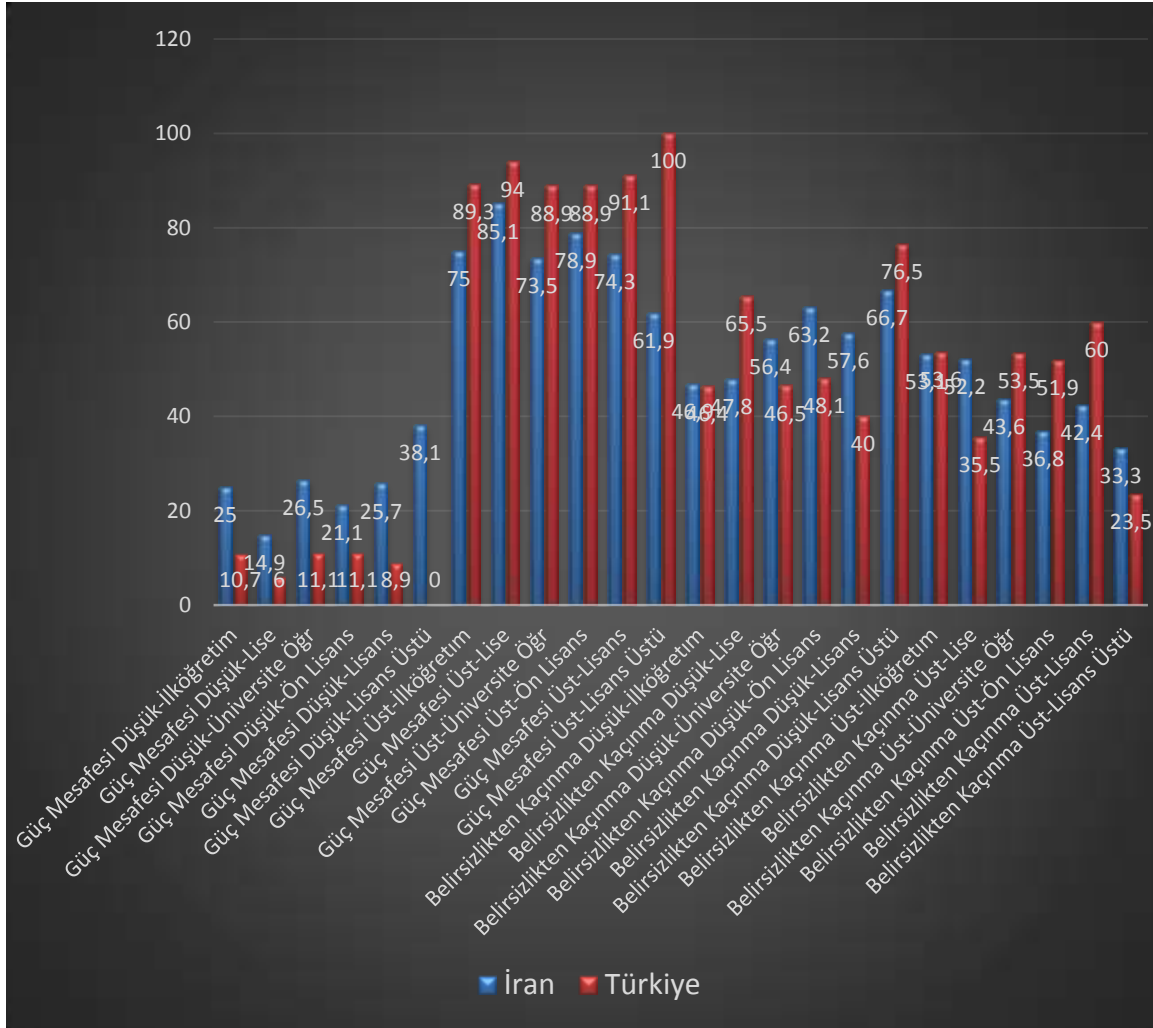
Şekil 4.7. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarından Erillik – Dişilik ve Bireycilik - Toplumculuk Alt Boyutlarının Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Yüzde Dağılımları

Çizelge 4.11. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarından Güç Mesafesi ve Belirsizlikten Kaçınma Alt Boyutlarının Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Ki-Kare Testinin Sonuçlarına Göre Karşılaştırılması

Alt Boyut			Eğitim Durumu	f	%	X ²	df	p
Güç Mesafesi	İran	Düşük	İlköğretim	8	25,0	5,908	5	,315
			Lise Öğretim	10	14,9			
			Üniversite öğr.	31	26,5			
			Ön lisans	4	21,1			
			Lisans	37	25,7			
		Üst	Lisansüstü	8	38,1			
			İlköğretim	24	75,0			
			Lise Öğretim	57	85,1			
			Üniversite öğr.	86	73,5			
			Ön lisans	15	78,9			
	Türkiye	Düşük	Lisans	107	74,3	3,675	5	,597
			Lisansüstü	13	61,9			
			İlköğretim	3	10,7			
			Lise Öğretim	5	6,0			
			Üniversite öğr.	16	11,1			
		Üst	Ön lisans	3	11,1			
			Lisans	8	8,9			
			Lisansüstü	0	,0			
			İlköğretim	25	89,3			
			Lise Öğretim	79	94,0			
Belirsizlikten Kaçınma	İran	Düşük	Üniversite öğr.	128	88,9	4,406	5	,493
			Ön lisans	24	88,9			
			Lisans	82	91,1			
			Lisansüstü	17	100,0			
		Üst	İlköğretim	15	46,9			
			Lise Öğretim	32	47,8			
			Üniversite öğr.	66	56,4			
			Ön lisans	12	63,2			
			Lisans	83	57,6			
			Lisansüstü	14	66,7			
	Türkiye	Düşük	İlköğretim	17	53,1	17,247	5	,004*
			Lise Öğretim	35	52,2			
			Üniversite öğr.	51	43,6			
			Ön lisans	7	36,8			
			Lisans	61	42,4			
		Üst	Lisansüstü	7	33,3			
			İlköğretim	13	46,4			
			Lise Öğretim	55	65,5			
			Üniversite öğr.	67	46,5			
			Ön lisans	13	48,1			
			Lisans	36	40,0			
			Lisansüstü	13	76,5			
			İlköğretim	15	53,6			
			Lise Öğretim	29	34,5			
			Üniversite öğr.	77	53,5			
			Ön lisans	14	51,9			
			Lisans	54	60,0			
			Lisansüstü	4	23,5			

*p<0,05

İran ve Türk sporcularının kültürel bakış açılarından “Güç Mesafesi ve Belirsizlikten Kaçınma” alt boyutlarının eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırıldığında, Türk sporcularının “Belirsizlikten Kaçınma” değerleri istatistik açıdan anlamlı farklı olduğu belirlenmiştir $p<0,05$.

Şekil 4.8. İran ve Türk Sporcularının Kültürel Bakış Açılarından Güç Mesafesi ve Belirsizlikten Kaçınma Alt Boyutlarının Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Yüzde Dağılımı

5. TARTIŞMA

Bu araştırma, İran ve Türkiye’deki müsabık takım ve bireysel sporcularının çeşitli değişkenlere ilişkin (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, spor türü, yarışmaya hangi düzeyde katıldığı, sportif deneyim), kültürel bakış açılarını karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu bölümde, bu amaç doğrultusunda elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler ışığında araştırma kapsamına alınan 790 sporcunun uyruk ve demografik özelliklerine göre tasnifi yapıldığında; İran sporcularının %58,8’inin erkek %41,2’si kadın, Türk sporcularının %63,6’sının erkek, %36,4’ünün kadın olduğu, sporcuların büyük bir kısmının bekar olduğu (İran %81,8, Türk %82,1), bununla birlikte İran sporcularının %28,5’i takım sporları dallarında ve %71,5’i bireysel spor dallarında müsabık iken, Türk sporcularının ise %55,4’ü takım sporlarında ve %44,6’sı ise bireysel spor dallarında müsabıktırlar. Eğitim durumu açısından İran sporcularının %8’i ilköğretim, %29,3’ü üniversite ve %5,3’ü lisansüstü mezunu/öğrencisi iken, bu oran Türk sporcularda %7,2 ilköğretim, %36,9’u üniversite ve %4,4’ü lisansüstü şeklindedir (çizelge 4,2,3).

Katılımcıların Hofstede’in kültür boyutlarından erillik – dişilik özelliklerine göre değerlendirildiklerinde; İranlı sporcuların ($\bar{X}=3,35$) ortalama ile erillik boyutlarının daha baskın olduğu, Türk sporcuların ise ($\bar{X}=3,05$) oranı ile orta sınırdaki olduğu yani ne erillik nede dişilik özelliklerinden birinin baskın olmadığı ($\bar{X}=3$), ancak erillik özelliğinin, dişiliğe göre Türk sporcularda biraz daha belirgin olduğu söylenebilir (Çizelge 4,5).

Hofstede’in çalışmalarında elde edilen sonuçlarda, Türkiye ve İran, Tayland, Tayvan, Brezilya, Fransa, İspanya, Peru, Şili, vb. ülkelerle birlikte dişi ülkeler grubunda yer almaktadır. Buna karşın kültürel açıdan Türkiye ile benzerlikleri bulunan Japonya, Yunanistan, Meksika vb. gibi ülkeler erkek kültür grubunda sıralanmışlardır (Sargut, 2001). Ancak araştırmanın sonuçları Hofstede’in sonuçlarıyla farklı olarak yorumlamak doğru değildir, çünkü Hofstede göre Türkiye’nin erillik-dişilik ayrımının orta sınırına en yakın ülke kategorisinde olması ve araştırma evreninin sporculardan olması eril özelliklerin baskın çıkmasında etken olabilir.

Sporcularda eril özelliklerin çıkması beklenen bir durumdur, eril özellikler olan, yükselme tutkusu, dediğim dedik tavır, yarışmacı olmak, egemen ve baskıcı tavır takınmak, kendine güvenli, bağımsız ve tavır koyucu olmak, atılganlık, para kazanmaya önem verme atletik olmak, gibi özellikleri içermektedir (Bakan vd., 2005; Macit, 2010).

Katılımcıların, toplumda, bireysel değerleri mi yoksa toplumsal değerleri mi egemen değerler olarak algılandığını ölçen Bireycilik – Toplumculuk alt boyutuna ilişkin olarak iki ülkenin sporcularının da toplumsal değerleri daha çok benimsedikleri ve Türk sporcuların ($\bar{X}=3,84$) İranlı sporculara göre ($\bar{X}=3,61$) toplumcu özelliklerinin daha yüksek olduğu ifade edilebilir (Çizelge 4,5).

Hofstede'in yaptığı çalışmalar sonucu Türk çalışanlarının bireycilik eğilimlerinin toplumcu eğilimlere göre düşük olduğu saptaması çalışmamızla paralellik arz etmektedir [45]. Ayrıca literatürdeki benzer çalışmalara bakıldığında; Schwartz' ın (1990) ve Gümüş (2009) toplulukçu Türkiye ve bireyselci ABD'yi karşılaştırdıkları çalışmalarının bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, araştırmanın sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir (Schwartz, 1990; Gümüş, 2009).

Bireyselci kültürlerde, birey özerktir ve içinde bulunduğu gruptan (iç grup) bağımsızdır. Kendi hedefleri mensubu olduğu gruptan daha önemlidir ve grubun normlarına göre değil, kendi istek ve tutumlarına göre davranır. Toplulukçu kültürlerde ise, birey daha empati, başkaları yönelimli. Dolayısıyla Türk ve İranlı sporcuların grupta hareket etme eğilimlerinin yüksek olduğu söylenebilir (Church ve Lonner, 1998: 32-62).

Araştırma kapsamına alına sporcuların güç mesafesi alt boyutuna ilişkin olarak, Türk sporcuların ($\bar{X}=3,96$) İranlı sporcuların da ($\bar{X}=3,70$) oranıyla güç mesafesi yüksek bir kültürel algıya sahip oldukları tespit edilmiştir (Çizelge 4.5). Güç mesafesi yüksek olan kültürlerde örgütlenmelerin, otokratik bir yönetim tarzını benimsedikleri görülmektedir. İdari anlamda ele alındığında otorite, liderlik, karar verme gibi konularda güç mesafesinin yüksek olması, örgütlerde çalışanların üstlerine bağımlılığını arttırdığı ve merkezileşmiş bir yapı oluşturduğu bilinmektedir (Gürbüz ve Bingöl, 2007: 68-87). Sporcuların güç mesafesinin

yüksek çıkması yaşadığı toplumla birlikte, sportif ilişkileri dikkate alındığında, Türkiye ve İran'daki spor örgütlerinde gücün merkezileştiği ve çoğunlukla yöneticilerin oluşturdukları yapı içerisinde ve onların direktiflerini bekleyen bir pozisyonda bulunduğu, ayrıca güç dağılımında adaletsizliklerin yaşandığı söylenebilir. Bu yönüyle araştırma sonuçları oldukça düşündürücüdür.

Hofstede'nin araştırmasında Avusturya, İsrail, Danimarka, İngiltere, Almanya, ABD gibi ülkeler güç mesafesinin düşük olduğu ülkeler grubunda, Meksika, Hindistan, Brezilya, Hong Kong, Fransa, Türkiye gibi ülkeler ise, yüksek güç mesafeli ülkeler grubunda yer almaktadır (Hofstede, 1984). Yerli literatürdeki araştırmalara bakıldığında, (Gürbüz ve Bingöl 2007 Kamu sektöründe faaliyet gösteren örgüt yöneticilerinin ($\bar{X}=3,77$), özel sektör örgüt yöneticilerin ($\bar{X}=3,21$) yüksek güç mesafesi eğilimi tespiti çalışmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmada elde edilen verilere ışığında; Bir toplumda veya örgütte bireylerin belirsiz ve değişken durumlar karşısında kendilerini nasıl hissettikleri ve bunlardan kaçınmak için neler yaptıkları ile ilgili (Hofstede, 1984: 111) olan belirsizlikten kaçınma boyutunda sporcuların puanları incelendiğinde, Türk sporcuların ($\bar{X}=3,05$) İranlı sporculara göre ($\bar{X}=3,0$) riskten kaçınma eğilimlerinin daha belirgin olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.5). Araştırma sonuçlarına göre İranlı sporcuların riskten kaçınma ve risk alma durumları arasında tam bir denge söz konusudur. Benzer çalışmalara bakıldığında, (Hofstede, 1984; Basım, 2000: 33-53; Bodur ve Kabasakal, 2002: 5-22; Turan vd., 2005) belirsizlikten kaçınma boyutuna yönelik olarak elde edilen sonuçlar, çalışmanın verileri ile büyük oranda benzerlik göstermektedir.

Toplumsal kültüre ilişkin Hofstede'nin modelinde yer alan dört boyutun iki ülke sporcularının karşılaştırılması sonucunda; İran ve Türk sporcuları arasında $\chi^2_{(1)}=33.81$, $p<,05$ 'e göre Erillik – Dişilik kültürel bakış açısı bakımından anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bulgular İranlı sporcuların erillik özelliklerinin daha baskın olduğunu göstermektedir (Çizelge 4,6).

Sporcuların kültürel algılama düzeyleri bireycilik – toplumculuk alt boyutuna ilişkin analiz edildiğinde, iki ülke sporcuları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu ve bu

farkın Türk sporcularının toplumculuk eğiliminden kaynaklandığı tespit edilmiştir (Çizelge 4,6).

Katılımcıların güç mesafesi boyutunda elde ettikleri puanlara ilişkin olarak $\chi^2_{(1)}=33.99$, $p<.05$ 'e göre İran ve Türk sporcuları arasında anlamlı bir farklılık vardır (Çizelge 4,6). Diğer bir ifadeyle Türk sporcuların otokritik bir yönetim tarzı içeren, hiyerarşik yapının ve güç gösteriminin önemli olduğu ve gücün bireyler arasında eşit dağıtılmadığı (Gülbüz ve Mert, 2008: 1-21; Altay, 2004) bir toplumsal yaşam içerisinde olduklarını gösteren güç mesafesi algısının yüksek olduğu söylenebilir.

Bu sonuç Trompenaars ve Hampden-Turner (1998) araştırmasındaki (Trompenaars ve Hampden-Turner, 1998) Türkiye'nin 38 ülke içinde örgütsel hiyerarşisi en fazla olan ülke olarak tespiti ile paralellik göstermektedir.

Araştırmada İran ve Türk sporcuları arasında belirsizlikten kaçınma alt boyutunda $\chi^2_{(1)}=1.97$, $p<.05$ 'e göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Çizelge 4,6). Ancak İranlı sporcuların istatistiksel veriler açısından belirsizlikten kaçınma seviyesinin ne düşük nede yüksek olduğu, diğer bir ifadeyle tam ortada yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte, Türk sporcuların ise belirsizlikten kaçınmanın düşük olduğu kültürle göre, biçimsel kurallar ve mutlak gerçeğe daha fazla gereksinim; farklı fikir ve davranışlar sergileyen kişi ve gruplara daha az toleransın olduğu bir kültürel eğilimlerinin olduğu söylenebilir. Ayrıca belirsizlikten kaçınmanın yüksek olduğu toplumlarda bireyler değişiklikten hoşlanmaz, yaşamlarında kesinlik olmasını tercih eder ve risk almaktan kaçınırlar (Aycan, 2000).

Literatürdeki benzer çalışmalarda yakın sonuçlar elde edilmiştir (Macit, 2010). Örneğin üniversite öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada, sporcuların belirsizlikten kaçınma boyutuna ilişkin değerlerinin aritmetik ortalaması ($\bar{X}=3,8$) ile Türk sporcuların ($\bar{X}=3,5$) ortalaması birbirine çok yakındır. Araştırma kapsamında elde edilen verileri Hofstede'nin geliştirdiği kültürel değerler boyutları ve katılımcıların demografik özelliklerine göre analiz ettiğimizde, erilik-dişilik alt boyutunda hem İranlı hem de Türk sporcular arasında %95 güven aralığında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık vardır (Çizelge 4,7). Erkek sporcuların erilik özellikleri daha baskın çıkmıştır. Ancak bireycilik – toplumculuk alt boyutunda İranlı

sporcular arasında $\chi^2_{(1)}=61,9$, $p<,05$ 'e göre cinsiyet değişkenine ilişkin olarak anlamlı bir farklılık varken Türk sporcular arasında farka rastlanılmamıştır (Çizelge 4.7). İranlı erkek sporcular arasında (%86,8) toplumculuk baskınken, kadın sporcularda eşit çıkmıştır. Bu sonuç toplumsal rol kuramlarıyla çelişmektedir. Parsons ve Bales' e (1955) göre, kadınlara besleme rolünün verilmiş olması onlarda yarışma duygusunu bastırmış ve bu durum da aile içindeki uyuma hizmet etmiştir. Ancak sonuçların kuramla farklı çıkması araştırma grubunun mücadele, yarışma içeren sporculardan oluşmasından kaynaklanabilir (Parsons ve Bales, 1955).

Diğer bir alt boyut olan güç mesafesine ilişkin olarak, İran sporcularında cinsiyet değişkenine göre fark varken, Türk sporcular arasında bir fark saptanmamıştır (Çizelge 4.7). Araştırmada elde edilen bulgular ilgili literatürle karşılaştırıldığında, Macit'in (2010) sonuçlarında; güç mesafesi için cinsiyet değişkeni ile karşılaştırma yapıldığında erkek öğrencilerin güç mesafesi değerlerinin, kız öğrencilerin güç mesafesi değerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin güç mesafesi değerlerinin aritmetik ortalaması 2,677 iken, kız öğrencilerin güç mesafesi değerlerinin aritmetik ortalaması ise 2,572 olarak tespit etmişlerdir. Cinsiyet değişkeni ile güç mesafesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($Z = -1,599$, $p = 0,154$). Bu sonuçlar araştırmamızla paralellik arz etmektedir.

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre belirsizlikten kaçınma boyutunda aldıkları puanları analiz edildiğinde; İranlı sporcularda $\chi^2_{(1)}=14,1$, $p<,05$ 'e, Türk sporcular arasında ise $\chi^2_{(1)}=6,1$, $p<,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık mevcuttur (Çizelge 4.7).

Araştırma kapsamında yer alan her iki ülkenin sporcularını medeni durumlarına göre karşılaştırdığımızda; Türk sporcuları arasında eril-dişil değerler ($\chi^2_{(1)}=4,45$, $p<,05$), güç mesafesi ($\chi^2_{(1)}=6,95$, $p<,05$), ve belirsizlikten kaçınma boyutlarında ($\chi^2_{(1)}=4,06$, $p<,05$), anlamlı farklılık varken, İranlı sporcular arasında medeni durum değişkenine göre farklılığa rastlanılmamıştır (Çizelge 4.8).

Araştırma kapsamına alınan sporcuların spor türü değişkenine göre kültürel değer algıları incelendiğinde; İranlı sporcularda “erillik – dişilik”, “bireycilik – toplumculuk” ve “güç mesafesi” boyutlarında, Türk sporcularda ise “erillik – dişilik”, “güç mesafesi” ve

“belirsizlikten kaçınma” alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmiştir (Çizelge 4,9). Erillik-dişilik boyutunda, iki ülkenin takım sporcularını erillik algılarının, “bireycilik – toplumculuk boyutunda iki ülkenin takım sporcularını toplumculuk algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca güç mesafesi boyutunda takım sporları branşında lisans sahibi olan sporcuların yukarı seviyede yer aldığı, “belirsizlikten kaçınma” alt boyutunda ise her iki ülkenin ferdi sporcularının yukarı seviyede yer aldığı belirlenmiştir (Çizelge 4.9).

Belirsizlikten kaçma bir toplumun belirsiz durumlar tehdit edici olarak kabul etmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bir toplum çalışma koşullarında denge formal kurallar, farklı düşünce ve davranışları reddetme, kesin doğrular tanımlama ve ihtisaslaşmayı kabul ederek belirsizlikten kaçmaktadır. Bu durumda her iki ülkenin ferdi sporcularının takım sporcularına göre, daha yüksek anksiyete ve saldırganlık davranışlarında bulunabileceği söylenebilir (Sofyalıoğlu ve Aktaş, 2001: 75-92).

Veri toplama aracından elde edilen sonuçlara göre “erillik – dişilik” ve “bireycilik – toplumculuk” alt boyutlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. İranlı sporcularda %52,4 oranı ile lisans mezunu olanların dişilik , %84,2 oranıyla önlisans mezunu olanların erillik, Türk sporcularda ise %78,6 oranıyla ilkokul mezunu olanların dişilik, %60,7 oranıyla lise mezunu olanların erillik puanları daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca türk sporcularda eğitim durumu yükseldikçe toplumculuk tutumu daha yüksek çıkarken İranlı sporcularda lise mezunu olanların toplumculuk tutumu diğer kategorilere göre daha yüksek saptanmıştır (Çizelge 4.10).

Sargut’a (2001:185) göre, ortaklaşa davranış gösteren insanlar kendi kümeleriyle diğerlerini ayrı tutarlar. Bireylerin oluşturdukları gruplar üyelerini kollar, karşılığında ise sadakat beklerler. Ortaklaşa davranış gösteren bir birey kendini ait olduğu gruba bağımlı hissederler. Ancak bireyci özellik gösterenler kendilerini bağımsız olarak görürler. Bu sonuçlardan hareketle Türk sporcularının eğitim seviyesi arttıkça biz duygusunun, gruba adanmanın veTürk grubun menfatini daha ön planda tutma değerlerinin yükseldiği söylenebilir (Sargut, 2001).

Katılımcıların güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma alt boyutlarına ilişkin puanları, eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, Türk sporcular grubunda belirsizlikten kaçınma boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Güç mesafesi alt boyutunda Türk sporcuları arasında üst seviyede lisansüstü mezunları en yüksek orana sahipken (%100), İranlı sporcular arasında lise mezunu olanların (% 85,1) en yüksek orana sahip oldukları belirlenmiştir. Belirsizlikten kaçınma alt boyutunda ise en düşük seviye İranlı sporcularda %46,9'la ilköğretim ve %47,8 oranıyla lise mezunu olanlarda iken, Türk sporcularda ise %40 oranıyla lisans mezunu kategorisinde olduğu görülmektedir (Çizelge 4.11).

Diğer bir ifadeyle İranlı sporcularda eğitim durumu arttıkça belirsizlikten kaçınmanın düştüğü belirlenmiştir. Belirsizlikten kaçınmanın düşük olduğu örgütlerin üyeleri, örgütsel yaşamı olduğu gibi kabul ederler. Karşılaşılan kural dışı olaylar karşısında daha az stres hâkimdir. Yöneticiler bilmediklerini rahatça söyleyebilirler. Kurallar esnetilebilir ve bu kültürde daha fazla risk alma eğilimi mevcuttur, bu bilgilerden hareketle eğitim faktörünün davranışlar üzerinde bir rol oynadığı söylenebilir (Sofyalıoğlu, 2001: 75-92).

6. SONUÇ

Sonuç olarak sporcularda eril özelliklerinin yüksek olması kazanma, yükselme tutkusu, kendine olan güven duygusu ve para kazanma arzusundan kaynaklanabilir. Güç mesafesinin yüksek çıkması spor örgütlerinde gücün merkezileştiği ve yöneticilerin oluşturduğu yapı içerisinde olması sebebiyle güç dağılımında adaletsizliklerin yaşandığı ve sporcularda eğitim seviyesi arttıkça, biz duygusunun, gruba adanmanın ve grubun menfatini daha ön planda tutma değerlerinin yükseldiği ve Türk sporcuları İranlı sporculara göre riskten kaçınma eğilimlerinin daha belirgin olduğu söylenebilir.

Sporcuların güç mesafesinin yüksek çıkması yaşadığı toplumla birlikte, sportif ilişkileri dikkate alındığında, Türkiye ve İran'daki spor örgütlerinde gücün merkezileştiği ve çoğunlukla yöneticilerin oluşturdukları yapı içerisinde ve onların direktiflerini bekleyen bir pozisyonda bulunduğu, ayrıca güç dağılımında adaletsizliklerin yaşandığı söylenebilir.

Bu sonuçlardan hareketle Türk sporcularının eğitim seviyesi arttıkça biz duygusunun, gruba adanmanın ve grubun menfatini daha ön planda tutma değerlerinin yükseldiği söylenebilir.

Kültür boyutlarından erillik – dişilik özelliklerine göre değerlendirildiklerinde; İranlı sporcuların ($\bar{X}=3,35$) ortalama ile erillik boyutlarının daha baskın olduğu, Türk sporcuların ise ($\bar{X}=3,05$) oranı ile orta sınırdaki olduğu yani ne erillik nede dişilik özelliklerinden birinin baskın olmadığı ($\bar{X}=3$), ancak erillik özelliğinin, dişiliğe göre Türk sporcularda biraz daha belirgin olduğu söylenebilir. Bireycilik – Toplumculuk alt boyutuna ilişkin olarak iki ülkenin sporcularının da toplumsal değerleri daha çok benimsedikleri ve Türk sporcuların ($\bar{X}=3,84$) İranlı sporculara göre ($\bar{X}=3,61$) toplumcu özelliklerinin daha yüksek olduğu ifade edilebilir (Çizelge 4.5).

Sporcuların güç mesafesi alt boyutuna ilişkin olarak, Türk sporcuların ($\bar{X}=3,96$) İranlı sporcuların da ($\bar{X}=3,70$) oranıyla güç mesafesi yüksek bir kültürel algıya sahip oldukları tespit edilmiştir.

Katılımcıların demografik özelliklerine göre analiz ettiğimizde, erillik-dişilik alt boyutunda hem İranlı hem de Türk sporcular arasında %95 güven aralığında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık vardır. Erkek sporcuların erillik özellikleri daha baskın çıkmıştır.

Bireycilik – toplumculuk alt boyutunda İranlı sporcular arasında $\chi^2_{(1)}=61,9$, $p<,05$ 'e göre cinsiyet değişkenine ilişkin olarak anlamlı bir farklılık varken Türk sporcular arasında farka rastlanılmamıştır. İranlı erkek sporcular arasında (%86,8) toplumculuk baskınken, kadın sporcularda eşit çıkmıştır.

Alt boyut olan güç mesafesine ilişkin olarak, İran sporcularında cinsiyet değişkenine göre fark varken, Türk sporcular arasında bir fark saptanmamıştır.

Cinsiyet değişkenine göre belirsizlikten kaçınma boyutunda aldıkları puanları analiz edildiğinde; İranlı sporcularda $\chi^2_{(1)}=14,1$, $p<,05$ 'e, Türk sporcular arasında ise $\chi^2_{(1)}=6,1$, $p<,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık mevcuttur.

Her iki ülkenin sporcularını medeni durumlarına göre karşılaştırdığımızda; Türk sporcuları arasında eril-dişil değerler ($\chi^2_{(1)}=4,45$, $p<,05$), güç mesafesi ($\chi^2_{(1)}=6,95$, $p<,05$), ve belirsizlikten kaçınma boyutlarında ($\chi^2_{(1)}=4,06$, $p<,05$), anlamlı farklılık varken, İranlı sporcular arasında medeni durum değişkenine göre farklılığa rastlanılmamıştır.

Sporcuların spor türü değişkenine göre kültürel değer algıları incelendiğinde; İranlı sporcularda “erillik – dişilik”, “bireycilik – toplumculuk” ve “güç mesafesi” boyutlarında, Türk sporcularda ise “erillik – dişilik”, “güç mesafesi” ve “belirsizlikten kaçınma” alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Erillik-dişilik boyutunda, iki ülkenin takım sporcularını erillik algılarının, “bireycilik – toplumculuk boyutunda iki ülkenin takım sporcularını toplumculuk algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca güç mesafesi boyutunda takım sporları branşında lisans sahibi olan sporcuların yukarı seviyede yer aldığı, “belirsizlikten kaçınma” alt boyutunda ise her iki ülkenin ferdi sporcularının yukarı seviyede yer aldığı belirlenmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre “erillik – dişilik” ve “bireycilik – toplumculuk” alt boyutlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. İranlı sporcularda %52,4 oranı ile lisans mezunu olanların dişilik , %84,2 oranıyla önlisans mezunu olanların erillik, Türk sporcularda ise %78,6 oranıyla ilkokul mezunu olanların dişilik, %60,7 oranıyla lise mezunu olanların erillik puanları daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca Türk sporcularda eğitim durumu yükseldikçe toplumculuk tutumu daha yüksek çıkarken İranlı sporcularda lise mezunu olanların toplumculuk tutumu diğer kategorilere göre daha yüksek saptanmıştır.

Sonuç olarak sporcularda eril özelliklerinin yüksek olması kazanma, yükselme tutkusu, kendine olan güven duygusu ve para kazanma arzusundan kaynaklanabilir. Güç mesafesinin yüksek çıkması spor örgütlerinde gücün merkezileştiği ve yöneticilerin oluşturduğu yapı içerisinde olması sebebiyle güç dağılımında adaletsizliklerin yaşandığı ve sporcularda eğitim seviyesi arttıkça, biz duygusunun, gruba adanmanın ve grubun menfatini daha ön planda tutma değerlerinin yükseldiği ve Türk sporcuları İranlı sporculara göre riskten kaçınma eğilimlerinin daha belirgin olduğu söylenebilir.

Bu sonuçlardan hareketle çalışmaya yönelik şu önerilerde bulunulabilir. Benzer çalışmalarda, bu iki ülkede elde edilen verileri sporda çok başarılı olmuş ülkelerin verileri ile karşılaştırarak stratejik planlama yapılabilir, ayrıca Hofested’in boyutlarının yanında liderlik ve milli kaynaklar boyutlarında yapılacak çalışmalar göz önünde bulundurulabilir.

KAYNAKLAR

- Allik, J., Realo, A. (1996). The hierarchical nature of individualism collectivism: Comments on Matsumoto et al. *Culture and Psychology*, 2, 109-117.
- Altay, H. (2004). Güç Mesafesi, Erillik, Dişilik ve Belirsizlikten Kaçınma Özellikleri İle Başarı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. *S, Ü., İİBF*, 9(1), 301-321.
- Aslan, C. (2005). *Sosyolojiye Giriş*. (Birinci Baskı). Karahan KitabEvi. Eylül.
- Aycan, Z. (2000). *Türkiye’de Yönetim, Liderlik ve İnsan Kaynakları Uygulamaları*. (Birinci Baskı). Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
- Bahar, H. (2005). *Sosyoloji*. (Onbeşinci Baskı). Siyasal YayınEvi, Ankara, 9.
- Bakan, I. (2006). *Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamalar*. Gazi Yayınları, Ankara.
- Bakan, İ., Büyükleşe, T., Bedestenci, Ç. (2004). *Örgüt Sırlarının Çözümünde Örgüt Kültürü: Teorik ve Ampirik Yaklaşım*. Alfa Yayım, İstanbul.
- Basım, N. (2000). “Belirsizlikten Kaçınma ve Güç Mesafesi Kültürel Boyutları Bağlamında Asker Yöneticiler Üzerine Görgül Bir Araştırma”. *KHO Bilim Dergisi*, 10 (2), 33-53.
- Bellos, A. (2003). *Futbol Brezilya Yasam Tarzı*. Çev: Ç. Özuer, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Bingölçe, F. (2005). *Futbol Argosu Sözlüğü*. Altüst Yayınları, Ankara, 20-30.
- Bodur, M., Kabasakal, H. (2002). Türkiye Arap Kümesinde Kurumsal Kültür: Globe Araştırması. *Başkent Üniversitesi Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 5-22.
- Bontempo, R., Lobel, S., Triandis, H. (1990). Compliance and Value Internalization in Brazil and the U.S. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 21 (2): 200-213
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimleri için veri analizi el kitabı*. (Onikinci Baskı). Pegem Akademi, Ankara.
- Church, A.T., Lonner, W.J. (1998). The cross-cultural perspective in the study of personality: Rationale and current research. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 29, 32-62.
- Clugston, M., Howell, J. P., Dorfman, P. W. (2000). Does cultural socialization predict multiple bases and foci of commitment?. *Journal of Management*, 26(1), 5-30.

- Coakley, J. (1986). *Sport In Society. Issues and Controversies*, College, Santa Clara.
- Coşut, Y. (2005). *Kültür Süreci Olarak Küreselleşmenin Mekansal Dönüşüme Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü.
- Dalgün, Ö. (2011). *Türkiye'nin Toplumsal ve Örgütsel Boyutta Kültürel Farklılıkları: Çok Uluslu Bir Sağlık İşletmesinde Kültürel Farklılıklara Yönelik Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, İşletme Yönetimi.
- Demirkan, E. (2007). *Çokuluslu İşletmelerde Kültürel Farklılıkların Örgütsel İletişim Üzerine Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir H., Okan T. (2009). Motivasyon Üzerinde Ulusal Kültür Etkisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1): 121-142.
- Demir, Ö., Acar, M. (1997). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. Vadi Yayınları, Ankara.
- Dorfman, P W., Howell, J P. (1990). *The comparative data are from Stephen P. Robbins, Management*, 3rd ed. (Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall), 670.
- Dönmezer, S. (1994). *Toplumbilim*. (Önbirinci Baskı). Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Erdem, R., Çukur, C.S. (2007). *Kültürel Bağlamda Yönetişel – Örgütsel Davranış*, (Birinci Baskı). Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Şubat, Ankara.
- Erdem, R., Günlü, E. (2006). İletişim Eğilimlerinin Yüksek Bağlam-Düşük Bağlam Ayırımı İle İncelenmesi: Hastane Çalışanları Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 9(2).
- Erdemli, A. (2002). Spor Felsefesi Nedir?. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Birinci Kongresi*, I. – II. Cilt, (İç) Ed: İ. Yıldırım, s.1-11, Ankara: Sim Matbaacılık.
- Erdoğan, İ., Alemdar, K. (2002). *Öteki Kuram*. ERK, Ankara.
- Erdoğan, İ. (1997). *İşletmelerde Davranış*. (İkinci Baskı). Dönence Basım, İstanbul, 199.
- Gamze, M. (2010). *İletişim Tarzının Üzerinde Kültürler Değerlerini Etkisi*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, 10-15.
- Güçlü, N. (2003). Örgüt Kültürü. Kırgızistan Manas Üniversitesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 6, 147-159.

- Gümüş, Ö. D. (2009). *Kültür, Değerler, Kişilik ve Siyasal İdeoloji Arasındaki İlişkiler. Kültürlerarası Bir Karşılaştırma (Türkiye-ABD)*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı.
- Gürbüz, S., Bingöl, D. (2007). Çeşitli Örgüt Yöneticilerinin Güç Mesafesi, Belirsizlikten Kaçınma, Eril-Dişil ve Bireyci-Toplulukçu Kültür Boyutlarına Yönelik Eğilimleri Üzerine Görgül Bir Araştırma. *Savunma Bilimleri Dergisi/The Journal Of Defense Sciences*, 6 (2), 68-87.
- Gürbüz, S., Mert, İ. (2008). 360 Derece Geri Bildirim Sisteminde Toplumsal Kültürün Önemi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2) , 1-21.
- Güvenç, B. (2002). *İnsan ve kültür*. (Dokuzuncu Baskı). Basım Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Güvenç, B. (1984). *İnsan ve kültür*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Hall, E. T. (1989). *Beyond Culture*. Anchor Books, ABD.
- Hofstede, G. (1980). *Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values*. Sage. Beverly Hills, CA. 410.
- Hofstede, G. (1984). *Culture's Consequences: International Differences in Work Related Values*. (Abridged Edition). Newbury Park. Sage Publications.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations*. (Two Edition), Sage, California, 570.
- Hofstede, G. (1980). Leadership, Motivation and Organization: Do American Theories Apply Abroad? *Organizational Dynamics*, 26 - 28.
- Hofstede, G. (1991). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. McGraw- Hill Book Company. London, 512.
- Hui, C.H., Triandis, H.C. (1986). Individualism–Collectivism: A Study Of Cross-Cultural Researchers. *Journal Of Cross-Cultural Psychology*, 17, 225-248.
- Hui, C.H. (1988). Measurement of individualism-collectivism. *Journal of Research in Personality*, 22, 17-36.

- Hüseyinova, K. (2006). *Uluslararası Ticarete Kültürel Farklılıklar ve Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İçli, G. (2002). *Sosyolojiye Giriş*. Anı Yayıncılık, Eylül.
- Kahraman, A. (1997). *Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi (1924-1951) Kırkpınar Güreşleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Kağıtçıbaşı, Ç.J., Berry, M.N., Segall, Ç. (1997). *Social Behavior and Applications*. Handbook of Cross-cultural Psychology, Allyn and Bacon, Boston Kağıtçıbaşı.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *Family and human development across cultures: A view from the other side*. Hillsdale. NJ: Lawrence Erlbaum.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2001). *İnsan Aile ve Kültür*. Remzi KitabEvi, İstanbul.
- Karasüleymanoğlu, A. (1995). *Yeni Boyutlarıyla Spor*. (Dördüncü Baskı), Ankara.
- Kartarı, A. (2001). *Farklılıklarla Yaşamak*. Kültürlerarası iletişim, Ürün Yayınları. 161.
- Kılıçgil, E. (1988). *Sosyal Çevre – Spor İlişkisi*. Ankara.
- Kızılçelik, S., Erjem, Y., (1992). *Soayoloji Terimler Sözlüğü*. Konya.
- Koçel, T. (2007). *İşletme Yöneticiliği*, (Onbirinci Baskı), Arıkan Basım Yayın Dağıtım, İstanbul. 30.
- Koçluğu.İşletme.2013.11.10.<http://tr.reingex.com/KulturlerarasiYonetim.shtml>.
- Macit, G. (2010). *İletişim Tarzları Üzerinde Kültürel Değerlerin Etkisi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Moghimi, S. M. (2011). *Organization & Management Research Approach*. 184-187.
- Nirum, N. (1986). *Sosyoloji*, MEGSB, İstanbul.
- Oxford University Press. (2004). *Concise Oxford English Dictionary*. Oxford.
- Oyserman, D., Coon, HM., Kimmelmeier, M. (2002). Rethinking Individualism And Collectivism: Evaluation of Theoretical Assumptions and Meta-Analyses. *Psychological Bulletin*, 128(1), 3-72.

- Özgür, T. (2007). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü işletme Anabilim Dalı. *Yüksek Lisans Projesi Kahramanmaras*. Ağustos.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*, Ankara.
- Parsons, T., Bales, RF. (1955). The Family: socialization and interaction process. *Free Press*. Glencoe, Ill.
- Randal, S., Schuler, S., Jackson, E., Jackofsky, E., ve Slocum, J. W. (1996). Managing human resources in Mexico: A Cultural Understanding. *Business Horizons*, May-June.
- Realo, A., Allik, J., Vadi, M. (1997). The hierarchical structure of collectivism. *Journal of Research in Personality*, 31, 93-116.
- Rhee, E., Uleman, JS., Lee, HK. (1996). Variations in collectivism and individualism by ingroup and culture: Confirmatory factor analyses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 1037-1054.
- Rodrigues, C, A. (1998). Cultural Classifications of Societies and How They Affect Cross - Cultural Management. *Cross Cultural Management: An International Journal*, 5(3). 31-41
- Sabuncuoğlu, Z. Tüz. M. (1998). *Örgütsel Psikoloji*. (Üçüncü Baskı), Yayın ALFA Yayınları, Bursa, No: 464.
- Sargut, A.S. (2001). *Kültürler Arası Farklılaşma ve Yönetim*. (İkinci Baskı), İmge Kitabevi, Ankara.
- Schermerborn, J.R. (1993). *Management for Productivity*. John Wiley & sons, New York.
- Schwartz, S. H. (1990). Individualism - Collectivism: Critique And Proposed Refinements. *Journal Of Cross Cultural Psychology*, 21(2), 139-157.
- Scoot, M. (1997). *Zaman Yönetimi* (Çev. Aslı Çılgın Çelik). (İkinci Baskı). Rota Yayıncılık İstanbul.
- Sedef, M. (1999). *Sporun Siyasal Gücü Mesrulasıtmadaki Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Sepetçi, T. (2011). *Akademik Örgütlerde Çalışan Halkla İlişkiler Uygulayıcıların Kültürel Algularının Halkla İlişkiler Uygulamaları Üzerine Etkileri: Türkiye'deki Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Silah, M. (2000). *Sosyal Psikoloji*. (Birinci Baskı). Gazi Kitabevi, Mart.
- Sneyder, S. (2000). *Managing of cultures area*. (Çev.M. Erabi,ve M. Izedi) Yayıncı: Kültür Araştırma Bürosu İran. 117, 133-134.
- Sofyalıoğlu, C., Aktaş, R. (2001). Kültürel Farklılıkların Uluslararası İşletmelere Etkisi. *Yönetim ve Ekonomi*, 7(1), 75-92.
- Swartz, D. (1997). *Culture & Power*. The University of Chicago Press, Chicago.
- Şekerli, E. B. (2006). *Ekip Kaynak Yönetimi Uygulamaları ve Kültürel Farklılıklar: Türk Pilotlar Üzerinde bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tan, M. (1981). *Toplum Bilimine Giriş*. Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Yayın No. 97.
- Tegavi, A. (2007). *The effect of cultural oorganization on corruption*. 4.
- Tousi, M.A. (2002). *Emprovement and organizational reconstraction*. Management and Planning (Five edition). Governement of Organizational Management of İran, p.156.
- Triandis, H. (1996). The Psychological Measurement Of Cultural Cultural Syndromes. *American Psychologist*, 51, 407- 415.
- Triandis, H.C. (2001). Individualism-collecitivism and personality. *Journal of Personality*, 69(9), 907-924.
- Triandis, H.C., Gelfand, M. (1998). Converging Measurement of Horizontal and Vertical Individualism and Collectivism. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 74, 118-128.
- Triandis, H.C., Leung, K., Villareal, M., Clack, F.L., Allocentric vs. (1985). Idiocentric tendencies: Convergent and discriminant validation. *Journal of Research in Personality*. 19, 395-415.

- Trompenaars, F., Hampden-Turner, C. (1998). *Riding The Waves Of Culture*. Nicholas Brearley, London.
- Hacıaliekşioğlu, T.K.E. (2006). *Kültürlerarası İletişimuluslararası Yönetim*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tezli Yüksek Lisans Programı Dersi Doç. Dr. Esra Nemli Hazırlayanlar Melek Akyaş. İstanbul.
- Tuğba, Ö. (2007). *Yüksek Lisans Projesi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Ağustos*.
- Turan, S., Durceylan, B., Şişman, M. (2005). Üniversite Yöneticilerinin Benimsedikleri İdari ve Kültürel Değerler. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*, 13, 181-202.
- Turhan, M. (1983). *Cemiyet İçinde Fert*. MEB Basımevi, İstanbul.
- Turhan, M. (1969). *Kültür Değişmeleri*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Uzunçarşili Soydaş, A. (2001). *Çokuluslu İşletmelerde Kurum Kültürü ve Halkla İlişkiler Uygulamaları*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı. 45, 109-127.
- Varoğlu, A., basım, N., Ercil, Y. (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemine Farklı Bir Bakış: Analitik Düşünce Bütünleşik Düşünce Modellemeleri İle Belirsizlikten Kaçınma ve Güç Mesafesi Araştırması. *Sekizinci Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, Nevşehir.
- Wastı, A., Erdil, S. (2007). Bireycilik ve Toplulukçuluk Değerlerinin Ölçülmesi: *Benlik Kurgusu ve Indcol Ölçeklerinin Türkçe Geçerlemesi*.
- Wild, J.J., Kenneth, L., Wild, Jerry C.Y. Han. (2003). *International Business*, (İkinci Baskı), Prentice Hall, 2003.
- Yetim, A. (2008). *Sosyoloji ve Spor*. (Üçüncü Baskı), Bilge Ofset Matbacılık Yayıncılık, Ankara.
- Yetim, A. (2010). *Sosyoloji ve Spor*. (Dürdüncü Baskı). Berikan Yayınevi, Ankara.

EKLER

EK – 1, Mektup Ek Yazısı

Sayın katılımcı:

Merhabalar

Bu anket “Türkiye ve İran sporcuları arasında Kültürel bakış açılarının karşılaştırılması” konulu yüksek lisans tezim ile ilgilidir. Araştırma sonuçlarına ait geçerlik düzeyinin artması için, aşağıdaki soruları, dikkatlice okuyup, fikrinize en uyumlu bulunan seçeneği işaretlemenizi rica ederim. Tabi ki bu araştırmadan elde edilen bilgiler, sırf bu araştırmanın amaçları doğrultusunda ve genel biçimde incelenecektir. Bu yüzden fikirler ve bilgilerinizin gizli tutulacağına dair bize güvenebilirsiniz. Bize zaman ayırıp değerli, fikirlerinizi paylaştığınızdan dolayı minnettarız.

Saygılarımla: Parviz SHAKOURİ

Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı

Genel bilgiler:

Cinsiyeti: Erkek () Kadın ()

Medeni durumu: Bekâr () Evli ()

Yaş:

Sportif deneyim:

Eğitim düzeyi:

İlgilendiği spor dalı:

Bugüne kadar bir yarışmaya katıldınız mı? Evet () Hayır ()

Yarışmaya hangi düzeyde katıldınız?

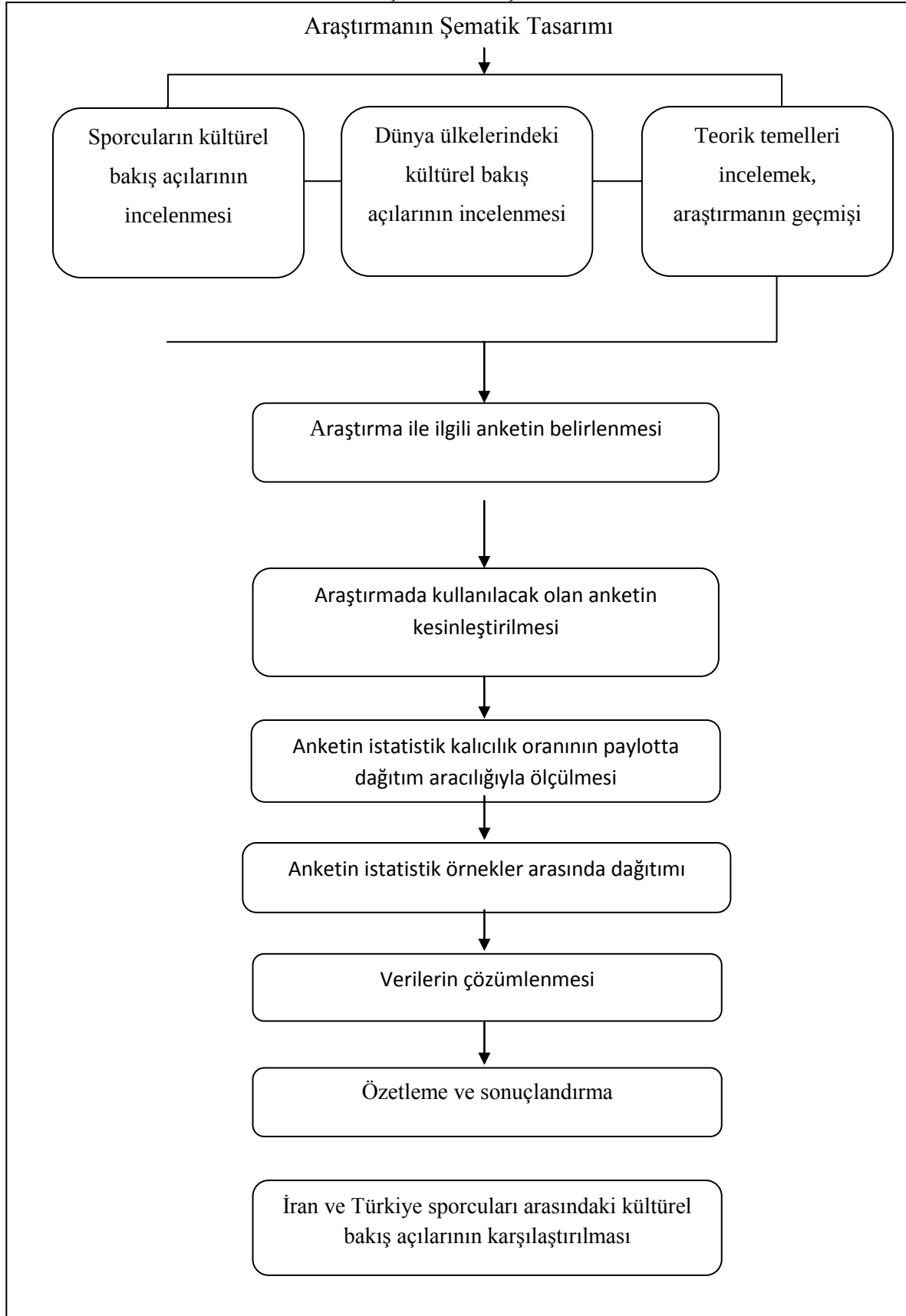
Uluslararası () milli () il () ilçe () kulüp () okul ()

EK - 2, Araştırmanın Anketi

Hofstede'in Kültürel Bakış Soruşturma Anketi Amaç: Hofstede tarafından oluşturulan kültürel boyutları kullanarak öz ulusal kültürü tanımak	Katılmıyorum	Tamamen Katılıyorum	Ne Katılıyorum Ne De Katışım	Karşıım	Tamamen Karşıım
1- Ortam bir erkek tarafından yönetilirse genelde etkili olacaktır.					
2- Erkekler profesyonel bir yükselme rotasına sahip olmaya, kadınlardan daha fazla önem verir.					
3- Kadınlar işlerinde kendilerini yükseltmeye ve tanımaya erkekler kadar değer vermez.					
4- Kadınlar erkeklere nazaran arkadaşça bir ortam da çalışmaya daha fazla değer verir.					
5- Erkekler genellikle sorunları mantıksal inceleme ve analizlere dayanarak çözer oysa kadınlar problemleri genelde yüzeysel olarak çözerler.					
6- Kurumsal problemleri çözmekte normal olarak güçlü olma ve aktif bir yöntem kullanmak gerekir bunu da erkekler yapabilir.					
7- Bir kurumun yüksek yöneticiliğini üstlenmede, öncelik kadınlara değil bir erkektir.					
8- Bazı meslekleri her zaman bir erkek kadından daha iyi yürütebilir.					
9- Kadınlar mesleklerinin sosyal yönlerine, insanın işte yükselmesinden daha fazla ilgi gösterir.					
10- Bir kişi, gurubun hayır ve rahatını dikkate almadan sırf kişisel amaçları peşinde olmamalı.					
11- Bir yönetici için gruptaki bireylerde vefa darlık ve göreve değer verme duygusunu yükseltme önemlidir.					
12- Bireyin, çalışarak grupça kabullenmesi gösterdiği performansın bizzat kendisi tarafından kabul edilmesinden daha önemlidir.					
13- Bireysel ödüllerin önemi grupça rahatlıktan daha azdır.					

14- Grupça başarılı olma bireysel başarıdan daha önemlidir.					
15- Kendilerinden neler beklendiğinin bilicinde olmaları için, mesleksel genelgeler ve gerekçelerin açıklanması bireyler için önemlidir.					
16-Yöneticiler çalışanlardan emirler ve yöntemlere uymalarını bekler.					
17- kurallar önemlidir, Çünkü çalışanlara kurumun kendilerinden olan beklentiyi açıklar.					
18-Standart olan uygulamalı yöntemler, iş esnasında çalışanlar için yararlıdır.					
19-Uygulamalı genelgeler, iş esnasında önemlidir.					
20- Bir yetkili için, çalışanlarıyla ilgilendiğin de kendi güç ve yetkisini vurgulaması gerekir.					
21- Yöneticiler çalışanlarının fikirlerini titizlikle ve devamlı araştırmamalı.					
22- Bir yönetici kendi elemanlarıyla iş ortamı dışında yakından irtibatta bulunmamalı.					
23- Elemanlar kendi yöneticilerinin verdiği kararlara karşı çıkmamalı.					
24- Yöneticiler çalışanlarını önemli ve zor görevlerle görevlendirmemeli.					
25- Yöneticiler kararların çoğunu elemanlara danışmadan almalı.					

EK – 3. Araştırmanın Şematik Tasarımı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : SHAKOURİ, Parviz
 Uyruğu : İran
 Doğum tarihi ve yeri : 23/07/1968 Kalibar
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 05077626844
 e-posta : p.shakoury@gmail.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet yılı
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi/ Beden Eğitimi Bölümü	Devam Ediyor
Lisans	Tabriz Azad Üniversitesi/ Beden Eğitimi Bölümü	2011
Lise	Ferdosi Lisesi	2000

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer
1996- devam ediyor	Tabriz Üniversitesi

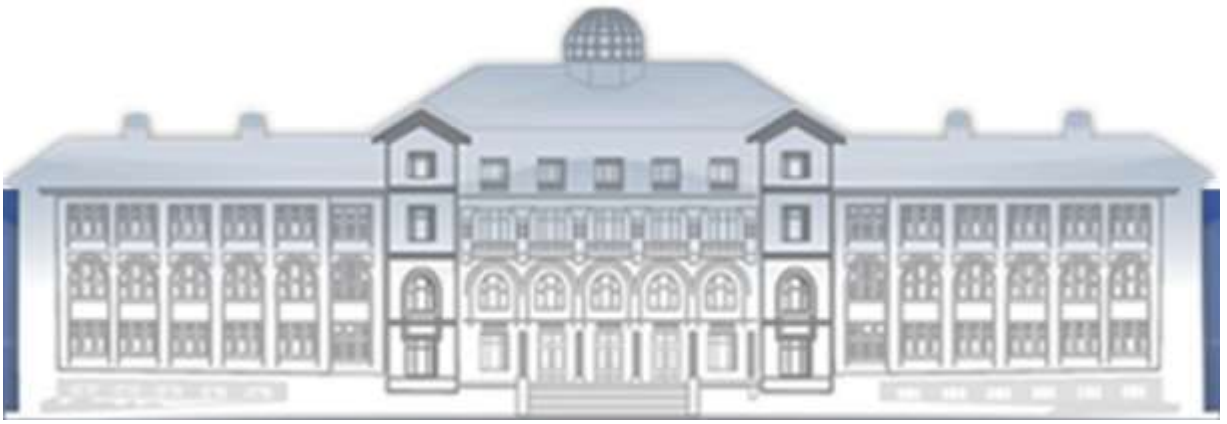
Yabancı Dili

İngilizce

Yayınlar

1. Parviz SHAKOURİ, (2014). An overview on Physical Education. 4th International Scientific Conference of Iranian Academics in Turkey.

Hobiler: Tenis, Yüzmek, Kitap okuma, tırmanma.

GAZİ GELECEKTİR...